

SECUNDUM LEGEM

Genel Yayın Yönetmeni

Cemre KAZANÇ

Yayın Kurulu

Zeynep Nisa İPEK

Fatma İdil SEVİLEN

Serra AYDIN

Talha ERKAYMAZ

Editör

İşıl Nur KARABULUT

Tasarım Koordinatörü

Dr. Öğr. Üyesi Banu ERŞANLI TAŞ

Tasarım Ekibi

E. Damla MOLLAOĞULLARI

Elif ÖZDEMİR

Yağmur KARATAŞ

Zeynep Nisa İPEK

Başkent Üniversitesi

Hukuk Topluluğu Dergisi

Secundum Legem

Mayıs 2025

Sayı: 3

*Dergide yayımlanan
içeriklerdeki görüşler
ve sorumluluk yalnızca
ilgili yazara aittir.*

İÇİNDEKİLER

- 4** Kadın Bedenine Erkek Reçetesi: Bilim mi, Ataerkil Bir Söylem mi?
Özgü TÜFEK
- 8** Kadın İçin Kanun Öngörülen Bekleme Süresi: Soybağı mı, Özgürlük mü?
Ezgi TÜRKER | Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Bengisu ÖNDER SÜYEN
- 10** Internet Archive v. Hachette : Digitalized Libraries and Finding a
Common Ground
Zeynep Nisa İPEK
- 13** Türk Hukukunda Kremasyon Kavramı ve İdarenin Yetkisi
Almila GÖRÜR | Danışman: Araş. Gör. Berk YILMAZ
- 16** Displaced Little Hearts: Child Refugees
İrem UYANIK | Danışman: Prof. Dr. Gökhan GÜNEYSU
- 19** İyi Hâl İndirimi
Eylül Eftelya TÜRKCAN | Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Duygu MERKİ ÇOKSEZEN
- 22** Grounds for Annulment of Arbitral Awards in International Arbitration
Hüseyin Tuna GÖKDUMAN
- 25** İcra İflas Hukukunda Borçluya Ait Malların Satış ve Usulleri ile Borçluya
Satış Yetkisinin Verilmesinin İncelemesi
Serra AYDIN
- 27** Türkiye’de Çocuğun Cinsel İstismarına Karşı Alınan Önlemler
Fatma İdil SEVİLEN, Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Selahattin Samet BİLGE
- 30** Hukuk Devleti’nin Gerekliliği Olarak Kuvvetler Ayrılığı İlkesi
Talha ERKAYMAZ, Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Seda DUNBAY
- 32** Çocukların Aile İç Şiddet Nedeniyle Suç İşlemesi: Suça Sürüklenen
Masumiyet
Ezgisu CEYLAN, Danışman: Av. Ceren KALAY EKEN
- 34** Körlük
Azra Doğan
- 36** Anatomy of a Fall: Shifting Perceptions and An Unsolved Mystery
Mete Gökten TIĞLIOĞLU, Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ümit Vefa ÖZBAY

Değerli Secundum Legem Okurları;

Değerli Secundum Legem Okurları;

Başkent Üniversitesi Hukuk Topluluğu olarak siz okurlarımızı topluluk dergimizin üçüncü sayısı ile buluşturmaktan mutluluk duyuyoruz.

2024-2025 Eğitim Öğretim Yılı sayımızla birlikte bağımsız komiteler sistemimizin bir parçası olan dergi komitemizce çıkarılan topluluk dergimizde geçmiş sayılarımızda da uyguladığımız “Tez Danışmanlığı Projesi”ne devam ettik.

Başta danışman olarak üçüncü sayımıza katkı sunan saygıdeğer hukukçular olmak üzere, dergi komitesi üyelerimize, dergimizin tasarımı ile ilgilenen Elif Damla Mollaoğulları’na, yazılarımızın illüstrasyonlarını hazırlayan Elif Özdemir, Yağmur Karataş ve Zeynep Nisa İpek’e, yazarlarımıza, emeği geçen herkese ve bütün çalışmalarımızda olduğu gibi dergimiz için de bizi destekleyen Başkent Üniversitesi Hukuk Dekanlığı’na teşekkürü borç biliriz. Bir sonraki sayılarımızda görüşmek dileğiyle, hoşçakalın.

Revnak ALTIPARMAK

Başkent Üniversitesi Hukuk Topluluğu Yönetim Kurulu Başkanı

Işıl Nur KARABULUT

Başkent Üniversitesi Hukuk Topluluğu Yönetim Kurulu Genel Sekreteri

Cemre KAZANÇ

Başkent Üniversitesi Hukuk Topluluğu Yönetim Kurulu Üyesi / Dergi Koordinatörü

Kıymetli Secundum Legem Ailesi;

Topluluk dergimizin üçüncü sayısını sizlerle paylaşmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Önceki sayılarımızda bizlere gösterdiğiniz ilginin verdiği mutluluk ile üçüncü sayımızı sizlerle paylaşabildik.

Bu sayımızda; tıpkı önceki sayılarımızda olduğu gibi hukukun farklı alanlarına değinmeye, hukukun edebiyatla olan ilişkisini vurgulamaya ve toplum olarak bilinçlenmemiz gereken konulardan bahsetmeye çalıştık. Özellikle çocuk haklarına bu sayımızda daha çok yer vermeye özen gösterdik.

Dergimizde emeği geçen sevgili yazarlarımıza, kıymetli ekip arkadaşlarımıza ve uzmanlıklarıyla bize danışman olarak yardımcı olan tüm saygıdeğer hukukçulara teşekkürlerimizi iletiyoruz. Üçüncü sayımızı okuduğunuz için teşekkür ediyor, sonraki sayılarımızda da sizlerle buluşmayı dört gözle bekliyoruz.

Zeynep Nisa İPEK

Başkent Üniversitesi Hukuk Topluluğu Dergi Komitesi Başkanı

Talha ERKAYMAZ

Başkent Üniversitesi Hukuk Topluluğu Dergi Komitesi Başkanı

Fatma İdil SEVİLEN

Başkent Üniversitesi Hukuk Topluluğu Dergi Komitesi Koordinatör Yardımcısı

Serra AYDIN

Başkent Üniversitesi Hukuk Topluluğu Dergi Komitesi Koordinatör Yardımcısı

Kadın Bedenine Erkek Reçetesi: Bilim Mi, Ataerkil Bir Söylem Mi?

“A woman’s health is her capital” -Harriet Beecher Stowe

Kadın ve erkek arasında kurulan ve günümüzde karşılaşmaya alışık olduğumuz ikilik ilişkisinin, esasında takip edebildiğimiz tarihin başından beri süregelen anlayış olmadığı artık açıkça görülebilir hâledir. Kadın ve erkek arasında kurulan dikotomik ilişki, yani ikilik, kadın ve erkeği birbirinden uzak ve zıt iki alana konumlandırmıştır. Gerçi tarih profesörü Thomas Laqueur, kadınlık ve erkeklik arasında kurulan bu ilişkinin dikotomik olmasından ziyade, tarihin başından beri hiyerarşik olduğunu savunmuştur. Buna karşın, antik çağlara doğru baktığımızda bazı coğrafyalarda ikili cinsiyet kuramının değil, tek cinsiyet kuramının hâkim olduğu görülmektedir. Bu kurama göre kadın ve erkek birdir fakat kadın, erkeğin oldukça kusurlu bir versiyonudur. Kadın bedeni; çoğunlukla Hipokratik döneme kadar ve bazen de sonrasında, kendi başına var olabilecek ve yahut incelemeye değer olan olarak görülmemiştir. Aristoteles ve Antik Yunan hekimi Galen, kadını “eksik erkek” şeklinde tanımlamış ve onu erkekten daha aşağı bir varlık olarak nitelmiştir. Bu ve bu gibi görüşlerin yüzyıllar boyunca sürecektir olan toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin besleyici kaynakları olmadığını söylemek imkansızdır. Zira Orta Çağ düşünürü Thomas Aquinas kadını “doğa hatası” olarak görmüş, erkeğin omurgasından, erkeğe hizmet etmek vazifesiyle yaratıldığını söylemiştir. Jean-Jacques Rousseau’nun

“Emile” adlı eserinde kadınların, doğaları gereği erkeğin memnuniyetine hizmet etmek için var olduklarını savunmasından da anlaşılabilir. 18. yüzyılda da durum farklı değildir. Kadın ve bedenine layık görülen tek ve ikili cinsiyet yaklaşımları; yüzyıllar boyunca toplumsal cinsiyet eşitsizliğini meşrulaştırmış, patriyarkayı ve mizojiniyi derinleştirmiştir.

Kadın cinsiyetinin ve sağlığının antik çağda görünür olmaya yaklaştığı sıralarda, tarihin neredeyse her döneminde olduğu gibi kadın bedenine dair bilinmezliğin, erkeğinkinden daha fazla olduğu görülür. İnsanlığın başından beri var olan adet kanamaları hususunun altında, günümüze yakın bir tarihe kadar büyük bir gizemin yattığı söylenebilir. Romalı filozof Pliny the Elder; Naturalis Historia (Doğa Tarihi) adlı eserinde adet kanının hayvanları ve böcekleri öldürebileceğini, şarabı ekşitebileceğini, bahçeleri kurutabileceğini ve meyvelerin ağaçtan düşmesine sebep olabileceğini yazar. Elbette bu ifadenin kadın fiziolojisine dair bir hususu bilimsel bir temele dayandırma kaygısıyla değil, daha çok ona karşı duyulan dehşeti ele verecek biçimde kurulmuş olduğu açıktır. Birçok kültürün bünyesindeki batıl inançlara göre kadınlar regl dönemlerinde kirli ve tehlikelidir, hastalık yayabilir ve hatta çevresine lanet saçabilir. Toplumun gözünde doğaüstü ve kötücül varlıkların regl dönemindeki bir kadından pek az farkı vardır. Kadın bedeninin daha görünür olduğu ve bu tarz

batıl inançlara meydan okunarak “doğa temelli” incelendiği Hipokratik dönemde bile, kadının kadın olduğu için kusurlu olduğu görüşünü besleyecek, kadını insandan ayıracak çalışmalar yürütülmüştür. Hipokrat, kadınların buhranlarının ve ruhsal bozukluklarının cinsel organlarından ileri geldiğini söylemiş, “sadece kadınlara özgü” bu bozuklukları Yunanca rahim anlamına gelen hystera (histeri/isteri) kelimesiyle tanımlamıştır. Dünya, erkek cinsiyetinin ruhsal bozukluklarının erkek olmalarından kaynaklandığı görüşüyle karşılaşmamışken Hipokrat’ın bu yanılgısı; yüzyıllar boyu varlığını ispat etmeye, düşüncelerini dile getirmeye gayret eden kadınların “histerilerine” yönelik ilkel tedavi yöntemlerine maruz kalmalarına sebebiyet vermiştir. Üstelik bu yanılgı tıp literatüründe 19. yüzyılın sonlarına değin genel hatlarıyla hakikat olarak kabul görmüştür. Bazı dönemlerde kadınların “bad uterus” yani “kötü rahimlerinin” veya erkeklikten ve erkeklerden uzak kalmalarının hastalığın sebepleri olduğuna kanaat getirildiği bile gözlemlenebilir, histerik kadının bir erkekle evlendirilmesiyle hastalığın ilerlemesine mâni olunacağı inancına rastlanabilir. Bu ve bu gibi örneklerle tarihin birçok döneminde kadının patolojik olan, erkeğin ise sağlıklı olan beden olduğu perspektifinin yaygın olduğu kanısına varılabilir.

Kadına özgü hastalıkların sağaltılması, jinekoloji ve obstetri alanlarının konusu olmadan önce doğum, menstrual döngü

ve benzeri birçok hususa dair bilgi birikiminin azımsanmayacak bir kısmını şifacılar ve ebeler oluşturur vaziyettedir. Kadın bedeni, incelenmeye ve sağlık bilimlerine konu olmaya erkek bedeni kadar yakıştırılmamasıyla uzun yıllar boyu gizemi derinleştirilmiş, bundan doğru gizemli ve korkunç görülüp şeytanlaştırılmıştı. Öyle ki Avrupa’da patlak veren cadı avlarının ilk kurbanlarını kadın bedenine hakim olan şifacılar ve ebeler oluşturmuştur. Orta Çağ sonrasında ise kadın sağlığı, yavaş yavaş eril tıbbın tekeline geçerek medikalize olmuştur. Yine de tıpta kadın cinsiyetine dair bilgi boşluğunun hızla doldurulduğu söylenememektedir. Nitekim 19. yüzyılda; “Modern jinekolojinin babası” James Marion Sims’e, kadın hastalıklarını inceleme kararı aldığı anda “daha saygın bir alan” seçmesi gerektiğine yönelik gösterilen baskı ve istem, kadına ve bedenine ilişkin bilimlere karşı gösterilen kayıtsızlığın bir göstergesidir. Ancak Sims’in kadınlara özgü bir tıbbi alana yönelmesinin, bilimde kadın bedeninin temsiline dair büyük bir adım olduğunun kabulü meselesine bir parantez açmak gerekir; zira Sims’in üzerinde çalıştığı bedenler, bu sefer de siyah ve beyaz bedenler arasında bir dikotomik ilişkiye tabi tutulmuştur. Kendi kayıtlarından ulaşılabildiği üzere Sims, köle kadınların bedenleri üzerinde onlarca deney amaçlı anestezişiz ameliyat gerçekleştirmiş; siyahi kadınların bu anestezişiz işlemler sırasında acı çekmeyecekleri ve beyaz bedenlerden daha değersiz ve riske atılabilir oldukları gibi toplum içinde yaygın olan ırkçı inanışların açtığı yolda, siyahi kadınların bedenlerini sömürerek Amerikan jinekolojisinin tepesine oturmuştur. Dolayısıyla jinekolojinin doğuşu ve ilerleyişinin de toplumsal sakatlıklardan nasibini aldığı,

kadın sağlığı konusunun her açıdan suistimal edilmeye veya görmezden gelinmeye müsaait görüldüğü apaçık ortadadır.

Kadın bedeninin tıpta eksik temsili günümüzde de varlığını korur vaziyettedir. Bu konuya verilebilecek en üstünkörü örnek; insanlığın başından beri var olan adet kanının tıbbi uygulamalara yönelik olarak incelenmesinin ancak 2000’li yıllara denk düşmesi ve bu kanın, yetişkin kök hücre kaynağı olduğunun anlaşılmasının da aynı şekilde gecikmesidir. Bu tarz çalışmalar, regl kanının endometriosis gibi hastalıkların takibinde veya teşhisinde kullanılabileceği ihtimaline henüz birkaç yıl öncesinde ışık tutmuştur. Bunun öncesinde regl kanı, yüzyıllarca toplumsal normlar çerçevesinde biyolojik bir atık olarak görülmüş ve bilimsel araştırmalarda çoğunlukla göz ardı edilmiştir. Birçok toplumun vizyonunun temelinde kadın ve doğurganlığı ya kutsal ya da şeytanidir, fakat neredeyse hiçbir zaman insani değildir; dolayısıyla doğrudan doğruya bilimin temel bir konusu olmaktan uzaktır. Hâliyle akıllara bazı sorular gelebilir: Eğer ezelden beri kadınlar değil, erkekler regl oluyor olsaydı; o zaman bilim bunu yüzyıllarca görmezden gelir miydi? Eğer kadınlar değil de erkekler doğum yapsaydı, doğum ve doğuma dair her şey normalden sapma mı, yoksa normalin ta kendisi mi olurdu? Kadın cinsiyetinin sahip olmadığı erkeğe özgü hususlar kırılması için hâlâ çaba gösterilmesi gereken, cinsiyet kaynaklı tabulara ve sağlık sıkıntılarına konu olur muydu?

Günümüzde hâlâ, biyolojik cinsiyetlerin farklılıklarından kaynaklı doğan ayrımlar ve önceliklerin yanı sıra; veriler göstermektedir ki tüm insanlığı kapsayacak bulgulara gebe olan tıbbi ve bi-

limsel araştırmalarda da erkek bedeni kullanımı çoğu zaman öncelikli konumdur. Medikal ve tıbbi anlamda birbirinden farklı muameleye ihtiyaç duyan cinsler ve bedenlerin yalnızca bir tanesini numune olarak kullanan bilimin cinsiyetlendirilme skandalının elbette birçok sebebi vardır. Bazıları; kadın bedenine dair eksik temsilin bilimde bu kadar yaygın olmasının sebebinin, kadın bedenindeki menstrual döngü gibi değişkenlerin fazla olduğu, hormonal bir tutarsızlık ve öngörülemezlik içinde olduğu ön kabulüne bağlamıştır. Kadın bedeninin doğal döngüsünün “normal” olmayan, yani erkeğinkine uymaması sebebiyle olağan dışı sayılarak görmezden gelinmesi bilimin eril tembelliğinden ileri gelir. Çünkü son zamanlardaki araştırmalar da göstermiştir ki erkeklerin bedenlerindeki değişkenler kadınlarınkinden büyük oranda farklı ve en az kadınlarınkı kadar fazladır. Bütün bunlara rağmen bilim erkek eksenleştirilmiş ve cinsiyetler arasındaki dengeyi asla kuramamıştır. Araştırmalara göre, kalp damar hastalıklarıyla ilgili erken dönem araştırmaları çoğunlukla erkek bedenler üzerinden yürütülmüştür. 1987 ile 2012 yılları arasında konjektif kalp yetmezliği üzerine yapılan 31 önemli çalışmada yer alan katılımcıların yalnızca %25’ini kadınlar oluşturmuştur. Bir başka örnek ise hâlihazırda HIV pozitif yetişkinlerin %55’inin kadın olmasına karşın ilgili konuda yürütülen çalışmalarda kadınlara ne kadar az yer verildiğiyle alakalı karşımıza çıkmaktadır. Perez, Görünmez Kadınlar: Erkekler için Tasarlanmış Bir Dünyada Veri Yanlılığı ile Yaşamak isimli kitabında şunları yazmıştır: “ABD’deki HIV araştırmalarında kadınların dahil edilme oranlarını inceleyen 2016 tarihli bir derleme, kadınların antiretroviral çalışmaların

yalnızca %19,2'sini, aşı çalışmalarının %38,1'ini ve bir tedavi bulmaya yönelik çalışmaların ise yalnızca %11,1'ini oluşturduğunu ortaya koymuştur.” Üstelik görmekteyiz ki erkek normlarına olan bu bağlılık yalnızca bedenlerde değil, hücresel boyutta da kendisine yer bulmuştur. Perez, aynı kitapta bu duruma ilişkin, “2011 yılında yapılan ve on kardiyovasküler dergiyi kapsayan bir inceleme, cinsiyetin belirtildiği durumlarda hücre çalışmalarının %69’unda yalnızca erkek hücrelerinin kullanıldığını ortaya koymuştur.” demiştir. Dustin Yoon ve diğer araştırmacıların 2014 yıllı araştırmalarında saptadıkları üzere, hayvanlar üzerinde yapılan deneylerin %22’sinde cinsiyet belirtilmemiş, belirtilen deneylerin ise %80’inde erkek hayvanlar kullanılmıştır. Aynı araştırmalarda kadınlarda görülme olasılığı daha yüksek olan hastalıkların %44’ünde cinsiyetin belirtildiği, ancak bunların da ancak %12’sinde dişi hayvanların incelendiği belirlenmiştir. Birçok hastalığın semptomlarının sıralanmasında da bir cinsiyetlendirme vardır, örneğin kalp hastalıklarıyla alakalı bilinen en yaygın semptomlar çoğunlukla erkeklerin gösterdikleridir. Birçok kadın kalp krizi geçirirken kalp krizinin en klasik belirtileri olan vücudun çeşitli bölgelerinde gerçekleşen ağrıları tecrübe etmemişlerdir. Bunun yerine anksiyete geçmişleri olmamasına rağmen sadece tuhaf bir şekilde endişeli hissettiklerini belirtmişlerdir. Dolayısıyla kadınların kalp hastalıklarına karşı daha savunmasız olmalarının sebebinin erkek normlarına göre düzenlenmiş bilim olduğu söylenebilir.

Çoğu kadın, hastalıklarla ve hastaneyle olan ilişkisinde benzer serüvenlere sahiptir. Çeşitli ülkelerdeki sağlık sistemlerine göre farklılık gösterse de kadın-

lar, PMS, PCOS ve endometriosis gibi kadınlara özgü ve hayat kalitelerini ciddi şekilde etkileyen sendromlarla alakalı sınırlı ve eksik bir bilinçlendirmeye maruz bırakılmaktadır. Kadınların sağlık sorunlarının hormonal, stresle alakalı, psikolojik olduğu önyargısı yüzünden birçok kadın sağlık sorunlarına yönelik yanlış veya gecikmiş teşhislerle karşılaşmaktadır. Ayrıca erkek bedeninin metabolize etmesi açısından çok uygun olan ilaçlar ve medikal tedavilerle iyileştirilmeye çalışılan bu kadınlar; gelecekte, şimdi olduklarından daha da hasta olma riskiyle karşı karşıyadır. Bu gibi durumlar geçmişte olmamış değildir: 1960’larda “thalidomide” adlı ilaç; hamile kadınlara sabah bulantılarına çözüm olarak pazarlanmış ve bu ilaç 10-15 bin kadar çocuğun sakatlıklarla doğmasına, 2 bin çocuğun ise ölmesine sebep olmuştur. Hiç şüphesiz tıptaki eşitsizlikler, uzun yıllar kadınları sağlıklarından etmiş, hastalıkların pençesinden kurtulmalarını zorlaştırmıştır. Son zamanlarda, tıptaki gelişimler ve eşitlik bilincinin yükselmesi sayesinde kadın bedeni üzerine yapılan araştırma sayıları artmış ve birçok gizem aydınlatılmaya çalışılmıştır; bilim insanlarının gebelikle ilgili sağlık riskleri, menstrüasyonun beyin üzerindeki etkileri ve menopoza gibi konularda yeni bulgulara erişmiş olması buna örnek olarak verilebilir. Ancak yüzyıllar boyu süren bir ihmal ve gecikmişlik elbette kısa sürede telafi edilemeyeceğinden gelişim oldukça yavaş gerçekleşmektedir.

“Sağlığı, bir kadının sermayesidir.” Sağlık sistemlerindeki eksiklikler ve bilimsel araştırmaların eril tahakkümün pençesinden kurtulamaması, kadınların en temel kişilik haklarının tehdit altında olmasına ve bedenlerine duydukları güvenin

azalmasına sebep olmaktadır. Kadınların; ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları ve toplum içinde hayatlarını hür iradeleleriyle şekillendirmelerinde en önemli sermayeleri, zihinsel ve bedensel sağlıklarıdır. Hukuk sistemlerinin; kadınlara sağlıkları hakkında güvence verilmesine yönelik, hâlihazırda var olan eşitsizliği ortadan kaldırmayı amaçlayan klinik araştırmalara dair yönetmelikler içermesi, gelecekte bilimdeki ataerkilliğin kırılmasında önayak olabilir. Dünya genelinde bilimsel araştırmalarda ihmal edilen kadın sağlığı, bir insan hakları konusudur; dolayısıyla bu haklara doğrudan veya dolaylı yoldan yapılan saldırıların önlenmesi, kararlılık ve çaba gerektiren hukuki düzenlemelere ihtiyaç duyar. “Normal insan,” 70 kg ağırlığındaki beyaz bir erkek değildir. Sağlığa ve beden bütünlüğüne dair haklar ve araştırmalar, her cinsi ve her bedeni ilgilendirir.

“Eşitlik fitratımızda değil, politikamızda. Biliyoruz ki o olmadan ne barış olur ne adalet. Ne de özgürlük.” -Aksu Bora

Kaynakça

Akşit, Gökçesu. “Hipokratik Metinlerde Kadınların Doğası ve Jinekolojinin Ortaya Çıkışı.” *Fe Dergi* 11, no. 2 (2019): 14-23.

Curno, Mirjam J., et al. “A Systematic Review of the Inclusion (or Exclusion) of Women in HIV Research: From Clinical Studies of Antiretrovirals and Vaccines to Cure Strategies.” *Journal of Acquired Immune Deficiency Syndrome* 71, no. 2 (February 2016): 181-188.

Douglas, Mary. *Safılık ve Tehlike: Kirlilik ve Tabu Kavramlarının Bir Çözümlemesi*. Çev. Emine Ayhan. İstanbul: Metis Yayınları, 2007.

Ekman, Kajsa Ekiş. *On the Meaning of Sex: Thoughts About the New Definition of Woman*.

Translated by Kristina Mäki.
North Melbourne: Spinifex
Press, 2021.

Genç, Hanife Nalan. "Jean-Ja-
cques Rousseau'nun Emile'inde
Kadın Eğitimi." *Erzincan Üni-
versitesi Sosyal Bilimler Ensti-
tüsü Dergisi (ERZSOSDE)* 8, no.
1 (2015): 25-34.

Gorman, Christine. "Endometri-
osis: The Painful Disease That's
Often Misdiagnosed." *National
Geographic*, January 2023.

[https://www.nationalgeog-
raphic.com/magazine/article/
endometriosis-pain-misdiagno-
sed-surgery-excision-women](https://www.nationalgeographic.com/magazine/article/endometriosis-pain-misdiagnosed-surgery-excision-women).

Holland, Brynn. "The 'Father
of Modern Gynecology' Per-
formed Shocking Experiments
on Enslaved Women." *History*,
August 29, 2017.

Kramer, Maria. "Scientists Are
Finally Studying Women's
Bodies. This Is What We're
Learning." *National Geograp-
hic*, February 2024. [https://
www.nationalgeographic.com/
premium/article/womens-he-
alth-breakthroughs](https://www.nationalgeographic.com/premium/article/womens-health-breakthroughs).

Laqueur, Thomas. *Making Sex:
Body and Gender from the
Greeks to Freud*. Cambridge:
Harvard University Press, 1992.

Nowogrodzki, Anna. "Inequality
in Medicine." *Nature* 550, no.
7677 (2017): S18-S19. [https://
doi.org/10.1038/550S18a](https://doi.org/10.1038/550S18a).

Perez, Caroline Criado. *Invisible
Women: Data Bias in a World
Designed for Men*. New York:
Abrams Press, 2019.

Şahin, Çağdaş, Ali Akdemir, ve
Murat Ulukuş. "Endometriumun
Rejenerasyon Kapasitesi: En-
dometrial Kök Hücreler." *FNG
& Bilim Tıp Transplantasyon
Dergisi* 1, no. 2 (2016): 97-103.
[https://doi.org/10.5606/fng.
transplantasyon.2016.017](https://doi.org/10.5606/fng.transplantasyon.2016.017).

Sharma, Neeraj, Ananya Shar-
ma, and Chetna Sharma. "The
Qualitative Study of Gender
Bias in Medicine: The Cyclic
Effect." *Medical Journal of Dr.
D.Y. Patil Vidyapeeth* 17, no. 2
(Mar-Apr 2024): 411-416.

Tasca, C., M. Rapetti, M.G.
Carta, and B. Fadda. "Women
and Hysteria in the History of

Mental Health." *Clinical Practice
and Epidemiology in Mental
Health* 8 (2012): 110-119.

The Henry J. Kaiser Family
Foundation. *Women and HIV/
AIDS in the United States*. 2014.
[https://www.kff.org/hiv/aids/
fact-sheet/women-and-hivai-
ds-in-the-united-states/](https://www.kff.org/hiv/aids/fact-sheet/women-and-hiv-aids-in-the-united-states/).

Vitale, Cristiana, et al. "Un-
der-representation of Elderly
and Women in Clinical Trials."
*International Journal of Cardio-
logy* 232 (2017): 216-221.

Washington, Harriet A. *Medical
Bondage: Race, Gender, and
the Origins of American Gyne-
cology*. Athens: University of
Georgia Press, 2017.

Yoon, Dustin D., et al. "Sex Bias
Exists in Basic Science and
Translational Surgical Resear-
ch." *Surgery* 156, no. 3 (2014):
508-516.

Zimmer, Carl. "Answers Begin
to Emerge on How Thalidomide
Caused Defects." *The New York
Times*, July 16, 2015. [https://
www.nytimes.com/2015/07/16/
health/thalidomide.html](https://www.nytimes.com/2015/07/16/health/thalidomide.html).

Kadın için Kanunda Öngörülen Bekleme Süresi: Soybağı mı, Özgürlük mü?

“Gerçek eşitlik, özgürlükten ödün vermeden sağlanmalıdır.” - Alexis de Tocqueville

Hukuk, genellikle geleneksel değerler ile modernite arasında bir köprü işlevi görür. Bu köprü, bireyin özgürlükleri ile toplumsal düzen arasındaki dengenin sağlanmasını hedefler. İddet müddeti kavramı, yani kanunda öngörülen bekleme süresi, bu dengenin tartışmaya açık olduğu önemli konuların başında gelir. İslam hukukundan günümüz modern hukukuna kadar uzanan bu uygulama, tarihsel bağlamda soybağını korumak ve toplumsal düzeni sağlamak amacıyla uygulanmış olsa da günümüz Türkiye’sinde, bu gerekçelerin bireyin özgürlük alanı ve toplumsal cinsiyet eşitliği açısından yeniden değerlendirilmesi gerekliliği tartışmasını da beraberinde getirmektedir.

Kadın için kanunda öngörülen bekleme süresi uygulaması, İslam Hukuku’nda boşanmış ya da dul kalan bir kadının yeniden evlenebilmesi için beklemek zorunda olduğu süre olarak tanımlanmıştır. Bu süre, boşanma durumunda yaklaşık üç hayız dönemi diye adlandırılan üç ay, eşin vefatı durumunda ise dört ay on gün olarak belirlenmiştir. İslam hukukuna göre, bu uygulamanın temel gerekçesi olası bir hamilelik durumunda soybağını korumak ve toplumsal karmaşanın önüne geçmektir. Günümüzde ise Türk Medeni Kanunu’nun 132. maddesi, ka-

dının evliliği sona erdikten ya da eşi öldükten sonra yeniden evlenebilmek için üç yüz gün beklemesini zorunlu kılmaktadır. Bu süre, kadın açısından kesin olmayan bir evlenme engeli olmakla beraber, eğer bir kadın “iddet müddeti” olarak ifade edilen bu süre içinde boşandığı ya da vefat eden eşi dışında bir başkasıyla evlenmek isterse ancak mahkemeye başvurarak tıbben gebe olmadığını kanıtlayıp bu sürenin kaldırılmasını talep ederek evlilik izni alabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında bu sürenin mahkeme kararına sunulacak bir DNA testi ya da iddet süresinin kaldırılması davası ile kaldırılabilir nitelikte olması da akıllara bu kanun maddesinin gerekliliği sorusunu getirmektedir. Günümüzde bu denli gelişmiş teknolojilerin varlığı ve değişen toplumsal koşullar ışığında, bu bekleme süresinin modern hukuka uygun biçimde revize edilmesi gündeme gelebilir.

İddet müddeti uygulamasının en temel dayanak noktası, soybağında yaşanacak karışıklıkların önüne geçmektir. Ancak vurgulandığı üzere günümüzde DNA testleri gibi gelişmiş yöntemlerle hamilelik durumunun ve soybağının tespiti oldukça kolaylaşmıştır. Bu durum, hâlen bekleme süresinin modern hukukumuzdaki varlığını sorgulanabilir hâle getirmektedir. Böyle bir durumda, kadının yeniden evlenebilmesi için bir yıla yakın süre beklemesinin hukuki bir zorunluluk olarak devam etme-

si, bireysel hakları gereksiz yere kısıtlayan bir düzenleme olarak görülmeye açıktır. En kapsamlı ve gelişmiş kanunlarımızdan biri olan Medeni Kanun’daki babalık karinelerinin çakışmasına ilişkin hükümlerin varlığı da göz önüne alındığında kadın için kanunda öngörülen bekleme süresine ilişkin bu düzenlemenin yeniden değerlendirilmesi ihtimali ortaya çıkmaktadır.

Kadın için kanunda öngörülen bekleme süresi, bireysel özgürlüklerin ötesinde, psikolojik ve sosyolojik etkiler açısından da ele alınması gereken bir kavramdır. Eşini kaybetmiş ya da boşanmış bir kadının yeniden hayatına devam edebilmesi zaten zor bir süreci gerektirirken bekleme süresi, bu süreci daha da karmaşık hâle getirebilir. Hukuki bir zorunluluk olarak bu sürenin dayatılması yas ile birlikte, kadının duygusal iyileşme sürecine bir müdahale olarak değerlendirilemez mi? Ayrıca, toplumun kadına biçtiği roller çerçevesinde, iddet müddetinin sosyal damgalamaları da beraberinde getirdiği unutulmamalıdır.

Bu soru ve tartışmalar ışığında, kanun koyucuyu topyekün bir eleştiriye tabi tutmak ve tarihsel gereklilikleri tamamen reddetmek elbette doğru olmayacaktır. Kadın için kanunda öngörülen bekleme süresi uygulaması çoğu zaman haklı tarihi ve kültürel gerekçelere dayansa da hukukun çağdaş değerlere ve gerçeklere ayak uyduracak

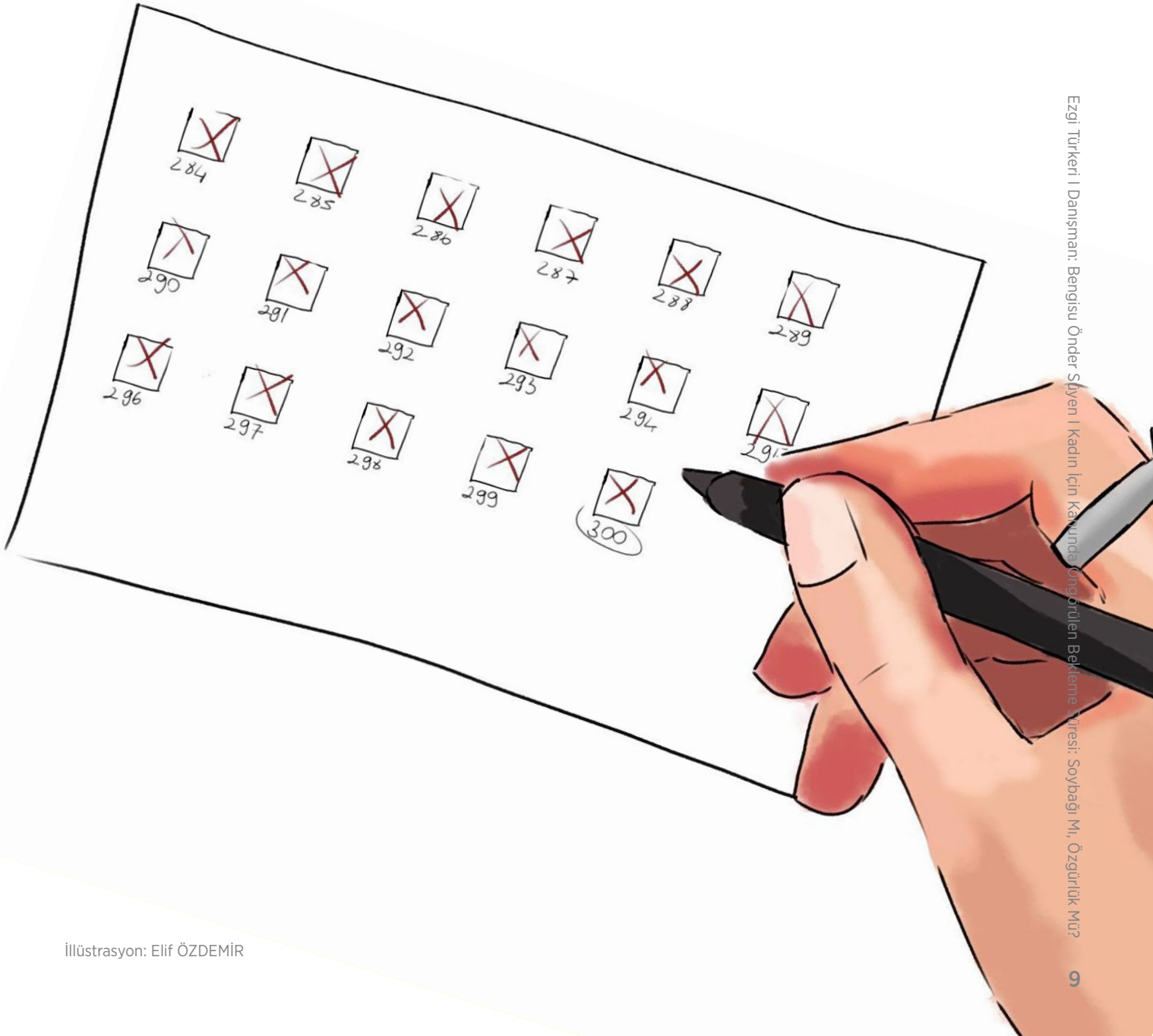
şekilde evrim geçirmesi gerektiği de bir gerçektir. Soybağı gerekçesiyle ortaya konulan bu bekleme süresi, bireysel özgürlükler ile toplumsal değerler arasındaki dengeyi yeniden değerlendirme ihtiyacını göstermektedir. Ne de olsa hukuk, bireyin özgür iradesine saygı göstermediği sürece adil bir düzen sağlama iddiasından hızla uzaklaşır. Çünkü adalet, ancak bireylerin özgür ve eşit olduğu bir dünyada mümkün olabilir.

Kaynakça

Erbaydar, Nüket Paksoy ve Aysun Balseven Odabaşı. "Medeni

Kanunun Bekleme Süresi (İddet Müddeti) İle İlgili 132. Maddesinin Kadın Hakları ve Modern Tıptaki Gelişmeler Işığında Değerlendirilmesi." *Fe Dergi: Feminist Eleştiri* 10, no. 1 (2018): 112-119. Erişim 22 Şubat 2025. http://cins.ankara.edu.tr/19_10.pdf. Gayretli Aydın, Seda. "Kadın ve Kanuni Bekleme Süresi." *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, sayı 136 (2018): 263-284. Erişim 22 Şubat 2025. <https://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2018-136-1776>. Deniz, Ali. "İddet Süresinin Kaldırılması Davası." *Avukat Ali Deniz Hukuk Bürosu*, 20 Ağustos 2023. Eri-

şim 22 Şubat 2025. <https://www.alideniz.av.tr/iddet-suresinin-kaldirilmesi-davasi/>. Yücer Aktürk, İpek. "Kadınlara Özgü Bekleme Süresi ve Sınırlı Evlenme Yasağı Sorunu." *Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9, no. 2 (Temmuz 2023): 195-208. Erişim 22 Şubat 2025. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3289126>.

Internet Archive v. Hachette : Digitalized Libraries and Finding a Common Ground

Now concluded case of Hachette Book Group, Inc. v. Internet Archive is a complex one. It argues many points at both sides on the topic of usage of copyrighted materials in libraries, and what it means to preserve works with commercial value.

To discuss the case we need to firstly take a look at what the Internet Archive is. According to their website they are “The Internet Archive, a 501(c)(3) non-profit, is building a digital library of Internet sites and other cultural artifacts in digital form.”[1]. The organization’s archiving includes audio, visual and written media as well as digital record keeping with their Wayback Machine which saves important websites and TV News Archive which archives selected U.S.A. TV news broadcasts. Internet Archive’s archiving is an effort on both sides with the organization, scanning more than 4.400 books in 20 different location everyday and the patrons, who can upload any media to the site with their accounts.

With a collection total of 835 billion web pages and 75.4 million pieces of media they also act as a library which uses Controlled Digital Lending or CDL system. The system resembles a regular library system, if the library has one physical copy of a book, it can only lend that one copy; in the CDL system the same goes for the digital scan-

ning of the book too, if the library has one copy they scan the copy and lend it, if the patron have it for two weeks no other patron can have it and the patron who have it cannot own the digital copy or duplicate it

The case has begun on June 1st 2020 with publishers Hachette Book Group, Penguin Random House, HarperCollins and Wiley filing a lawsuit against Internet Archive because of National Emergency Library (NEL) programme. The said programme was a Covid-19 pandemic measure, with libraries closing due to pandemic; many teachers, students and researchers were left without their primary sources of academic information and Internet Archive’s measure to combat this struggle was to temporarily remove the CDL (and it is one copy being lend to one patron system) and starting the National Emergency Library which made it possible for library to lend out the books without the 2 week or one patron per copy limit.

This lawsuit claimed that Internet Archive was “illegally mass scanning and distributing of literary works, which it offers to the public through its Open Library.” [2] and AAP’s CEO Maria Pallante noted on the case “[The] complaint [filed] illustrates that the Internet Archive is conducting and promoting copyright infringement on a massive scale. In scanning and distri-

buting literary works to which it has no legal or contractual rights, IA deliberately misappropriates the intellectual and financial investments of authors and publishers and brazenly ignores the copyright law that Congress enacted.”[2] two of the main arguments four publishing groups made was:

1. Internet Archive’ character of the use is not transformative. The meaning of transformativeness here extends to secondary use[3] and discusses their library practices.

2. Internet Archive’s actions damages the potential market and the writers earnings. This is a parallel to one of four factor of fair use, number four, effect of the use upon the potential market for or value of the copyrighted work [4]

In the now closed discussions court did not affirm the answers given by Internet Archives but the answers helped starting new conversations.

1. Internet Archive’ character of the use is not transformative.

This argument is one that is especially made against the aforementioned CDL practices. The publishers argue the CDL practice is just repackaging and republishing works and is not transformative but Internet Archive’s extend of usage within global community goes beyond republishing.

Against the republishing argument IA makes two crucial points, first one is the sort of lending the scanning enables makes lending more efficient and secondly the lending of this scans enables other uses not possible with print books and physical borrowing. These two points parallels to IA's transformative efforts towards accessibility and improving efficiency of delivering original work. [5]

As I will try to explain further in the next point the potential market argument and function of original work is brought up a lot but from a fair viewpoint we also have to count the communities who don't have access or the means to reach these markets. It can be argued that this responsibility isn't Internet Archive's but in line with the missions of a traditional library and with the means IA have, it can be said that IA's library function serves a higher purpose. And CDL is the mechanism to do this right and legally if it can get standardised by law.

The court's decision is forward with it's protection of works but the age of technology needs new legislations is the common feeling among IA's users.

2. Internet Archive's actions damages the potential market and the writers earnings.

This statement by publishers were made based on common sense they did not provide empirical data of their own they simply stated "They suffered market harm due to lost eBook licensing fees and will suffer market harm in the future." which can be said because within common sense line of thinking IA does have pdf files of works that can be owned by libraries through licensing deals but this also lacks empirical data. IA's

expert Dr. Rasmus Jorgensen actually provided empirical data where they made parallels between significant dates for the progression of NEL programme and corresponding data of licensing revenue in same dates. Dr. Jorgensen laid out the evidence that the programme did not affect the licensing revenue. [6]

While the arguments from both sides makes sense on different points we also have to take the time this event was taking place into account. It was a global crisis situation many students, academics and teachers (the intended users for the NEL) were actually in need of these resources. When the needs are not met the communities rises to occasion. From a fair standpoint almost all the points IA made can be tied back to sense of community and an actual need for digitalized libraries without the burden of higher than every other option licensing deals. A legal common ground should be made with needs of the readers in mind.

A side note on the relation of potential market and media moderation by companies : With our media consumption getting more digital, when we look back we always forget that we used to have our own archives in our homes with collections of music cds, movie dvds and books, then suddenly everything was online. While it is a big convenience it also gives companies the power to control what can be watched/read/listened and how. For a classic example, many shows that were streaming service original are getting removed from said service's libraries and with the concept of physical release almost gone these shows have no legal platform left, and the cause of

the removal is most of times related to profit.[7]

Internet Archive raises the same concern and one of their many counter arguments is on the topic of out-of-print works. While it is argued by the publishers that Internet Archive's library practices creates damage upon the potential market because the secondary usage of the books (the scanned versions) creates a competing substitute for the original which may keep potential purchasers from buying the books [8]. It can be true for contemporary books and books that are already in circulation/in print but this argument overlooks the IA's archiving purposes. In the scenario which the publishers can control freely which e-books can be accessed. Internet Archive not only creates a library for contemporary books, which can be a problem, but also for out-of-print books which doesn't have a market. And I think this purpose of ensuring access to out of print works is closely tied to freedom of information. No company should decide which information can be attained in parallels to their financial gains. It is true that the gains of the contemporary writers should be protected by the law but freedom of information should also be protected too.

From some perspectives this case may seem like a precedent decision to end the repeating issue of pdf works and copyright infringement but this case is also a call to change practices of publishing industry.

The licensing deals made with publishers creates a financial burden on the libraries in a Library Journal Survey, it is founded that %27 percent of the materials budget to digital content because while the e-book purchase for a regular consumer is

a one time purchase the licensing deal works like a renting system. For comparison James Patterson's The #1 Lawyer costs \$18 for a paper copy while the Kindle version of the same book is available to consumers for \$14.99 but the real difference is for the libraries ,Hachette charges libraries \$65 for a two-year license, allowing the book to be loaned to one patron at a time and has to be renewed every two years. [9] So for a potential 4 year usage it cost a library \$130 where a reader pays \$15 to \$18. The future of our information goes hand in hand with the internet so why shouldn't our libraries too ? Some of the best well funded libraries are out of reach for most of the world and if the right regulations are made we can make them reachable which is crucial for freedom of information.

As the supporters of the Internet Archive we can not ignore the IA's wrong practices but le-

arning the root of the problem and being aware of what can be changed makes a difference.

Sources

- [1] About the Internet Archive <https://archive.org/about/> (as website was viewed in 31.01.2025)
- [2] Internet Archive Continues To Harm Authors <https://copyrightalliance.org/trending-topics/internet-archive-harms-authors/> (as website was viewed in 31.01.2025)
- [3] Docket No. 23-1260, Hachette Book Group, Inc. v. Internet Archive, August Term 2023, Arg. June 28, 2023 Dec. September 4, 2024 (page 22)
- [4] Docket No. 23-1260, Hachette Book Group, Inc. v. Internet Archive, August Term 2023, Arg. June 28, 2023 Dec. September 4, 2024 (page 18)
- [5] Docket No. 23-1260, Hachette Book Group, Inc. v. Internet Archive, August Term 2023, Arg. June 28, 2023 Dec. September 4, 2024, Referring to

TVeyes, 883 F.3d (page 22)

[6] [4] Docket No. 23-1260, Hachette Book Group, Inc. v. Internet Archive, August Term 2023, Arg. June 28, 2023 Dec. September 4, 2024 (page 47 to 57 title A.IA does not disprove market harm)

[7] Streaming services are removing original TV and films – will they be lost forever? <https://www.screenhub.com.au/news/features/streaming-services-are-removing-original-tv-and-films-will-they-be-lost-forever-2619364/> (as website was viewed in 02.03.2025)

[8] Docket No. 23-1260, Hachette Book Group, Inc. v. Internet Archive, August Term 2023, Arg. June 28, 2023 Dec. September 4, 2024 (page 44)

[9] As Publishers Beat Internet Archive, Are Libraries The Real Losers? <https://copyrightlately.com/as-publishers-beat-internet-archive-are-libraries-the-real-losers/> (as website was viewed in 25.01.2025)

Türk Hukukunda Kremasyon Kavramı Ve İdarenin Yetkisi

Kremasyon Kavramı

En eski ve evrensel defin yöntemlerinden biri olan kremasyon, yani cesedin yakılması uygulaması, farklı kültür ve inançlarda görülmektedir. Kremasyon terimi, Latince kökenli “cremare” fiilinden türetilmiştir, bu da “yakmak” anlamına gelir. Bu defin yöntemi, krematoryum adı verilen kremasyon fırınlarında yapılmakta ve bu işlemden sonra geriye kalan kemik parçacıkları ve küller, urne (mezar kabı) adı verilen bir kabın içerisine konmaktadır. Urneler, Türk hukukuna göre mezarlık dahilinde özel bir alanda saklanır. Başka hukuk sistemlerinde toprağa veya denize gömülebilir, küller ailede bırakılabilir veya saçılabilir.

Kremasyon Tarihi

Tarihte, ilk kremasyon izleri, Neolitik Çağ’a kadar uzanmaktadır. Genel tarihine bakıldığında, kremasyonun Prehistorik dönemde ısıdan yararlanmak amacıyla gerçekleştirildiği, Bronz Çağı’da ise bedenın yakılmasıyla beraber ruhın özgürleşmesi olduğu düşünülmektedir. Antik Çağ’da kremasyonun yaygınlaşması, çeşitli faktörlerle açıklanabilir. İlk olarak, kremasyonun pratik ve hijyenik avantajları bulunmaktadır. Özellikle yoğun nüfuslu şehirlerde, gömü alanlarının sınırlı olması, kremasyonun tercih edilme sebeplerinden biri olmuştur. İkinci olarak, kremasyon ritüelleri, ölümsüzlük ve ruhın arınması gibi dini inançlarla da desteklenmiştir. Bu inançlar, ölümlerin yakılması ve küllerinin saklanması, ruhın öteki dünyaya geçişini kolaylaştırdığı düşüncesine dayanmaktadır.

Batı ve Doğu toplumlarında, ekonomik, çevresel ve kültürel faktörlerin etkisiyle kremasyon oranları hızla artmaktadır. Ancak bazı dini inançlar ve kültürel gelenekler, kremasyondan ziyade toprağa gömülmesini buyurur. Günümüzde kremasyon İslam’da yasaktır, Yahudilikte de yasak olmakla beraber bazı modern Yahudi topluluklarında kremasyon daha kabul edilebilir hâle gelmiştir. Hristiyanlıkta ise kremasyon reddedilmiştir ancak günümüzde bazı Hristiyan mezhepleri kremasyonu kabul etmektedir. Katolik Kilisesi, kremasyonu yasaklamaz ancak gömme ritüelini tercih eder. Protestan mezheplerinin çoğu da kremasyona karşı değildir. Hinduizm, Budizm ve Şintoizm gibi inançlarda kremasyon yaygın bir defin yöntemidir. Ülke bazında incelendiğinde, Japonya’da yaklaşık %90 oranında yaygın bir defin yöntemi olarak tercih edilmektedir. %70-85 oranında tercih edilen ülkeler arasında Çin, Hindistan, İsveç, İngiltere ve Kanada öne çıkmaktadır. %15-35 oranında tercih eden ülkeler ise Polonya, Yunanistan, İtalya, İrlanda ve Fransa’dır.

Türkiye’de Krematoryum Faaliyetleri

Cumhuriyetin ilk yıllarında, öldükten sonra yakılma talebinde bulunacak kişiler düşünülerek krematoryum kurmanın hukuki altyapısı sağlanmıştır. Bu düzenleme Türk hukukunda Umumi Hıfzısıhha Kanunu’nun (UHK), 224, 225 ve 226. maddelerinde vücut bulmuştur. Kanunda, yakılmak isteyen vatandaşların kremasyon işleminin nasıl ger-

çekleştirilebileceği açıkça anlatılmıştır. Krematoryum uygulaması sadece hukuki güvenceyle sınırlı kalmamış, uygulamaya da geçilmiştir. UHK çıktıktan sonra, Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk’ün isteğiyle bugünkü Zincirlikuyu Mezarlığı’nda, Türkiye’nin ilk krematoryumu kullanıma hazır hâle getirilmiştir. O dönemde, iki renkli karakter olarak bahsedilen Kimyager Nureddin Münşi ve Salih Murad Bey 1931 yılında Ölüler Yakma Cemiyeti’ni kurmuşlardır. Ardından gazetelere ilanlar vererek öldükten sonra yakılmak isteyenlere hizmet verdiklerini açıklamışlardır. Fakat işler istenildiği gibi gitmemiş ve hiç kimse öldükten sonra yakılmak istememiştir. Zincirlikuyu’daki krematoryumda da beş yıl boyunca hiçbir cenaze yakılmamış ve birkaç yıl sonra krematoryum atıl kaldığı ve örf-âdetle bağdaşmadığı gerekçesiyle kapatılmıştır. Krematoryumun bulunduğu yere de bir garaj ve müdürlük binası inşa edilmiştir. Yerine de yenisi inşa edilmemiştir.

Türkiye’de defin yöntemi daha çok toprağa gömülme üzerinedir. Genel olarak bu mezarlıklar inanca göre bölümlenmiştir. Bunlar, Müslüman mezarlıkları ve gayrimüslim mezarlıklarıdır. Ayrıca kimsesizler mezarlıkları da bulunmaktadır. Ancak bazı inanç gruplarına ait ritüeller gereği cenazenin yakılması gerektiği hâlde, krematoryum bulunmamaktadır. Belediye hizmeti olarak verilen cenaze ve mezarlık hizmetleri de gereksinimler açısından gerekli çeşitliliğe sahip değillerdir.

Türkiye’de yaşayan Avrupalılar, kendi dinleri ile ilgili olarak kilise ve Hristiyan mezarlığı gibi taleplerde bulunmuşlardır. Bunun sonucunda Alanya, Didim ve Marmaris’te bazı çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca bazı göçmenler, Türkiye’de vefat etmeleri hâlinde yakılabilmeleri için Türkiye’de bir krematoryumun açılmasını istemişlerdir ve buna yönelik bazı girişimler söz konusu olmuştur. Çeşitli özel kuruluşlar da 2000’li yıllarda bu konuda çabalamıştır ancak belediyelerden onay alma aşamasında tıkanıklıkları için girişimleri olumsuz sonuçlanmıştır.

Fempa Yönetim Kurulu Başkanı ve Avrupa Cenaze Hizmetleri Tahkim Kurulu üyesi olan Murat Arslanoğlu, yabancı sayısının giderek arttığı Antalya’da bir krematoryum kurulması için 2004’ten beri çeşitli girişimlerde bulunmuş fakat başarısız olmuştur. Sonrasında, dört yıl sürdürdüğü Cenaze Hizmetleri Daire Başkanlığı’nı Aralık 2014’te bırakmıştır. Arslanoğlu’na göre, eğer belediye isterse sadece yabancıların yararlanabileceği bir tesis çalışması yapılabilir.

Türkiye’de krematoryum olmasına rağmen, Sivas’ta bir firma tarafından taşınabilir krematoryumlar üretilmekte ve yurt dışına ihraç edilmektedir. 2016 yılında seri üretime geçen firma, Türkiye’de aktif olarak çalışan bir krematoryum olmaması sebebiyle ihracata yoğunlaşmış ve Avrupa’da ilk 5 üretici arasında yer almıştır. Firmaya göre de Türkiye’de öldükten sonra yakılmak isteyenler mevcuttur ve buna yönelik bir talep vardır

Türkiyede Krematoryumun Hukuki Durumu

Türk Hukuku kapsamında değerlendirildiğimizde şu an Türkiye’de cenazeler için kremasyon

işleminin yapılabileceği bir krematoryum bulunmamasına rağmen UHK 224. ve 225. maddeleri uyarınca cesetlerin yakılmasına izin vermektedir.

Kanunun 224. maddesinde ölülerin yakılması için fırın yaptırmak isteyen belediyelerin izlemesi gereken usul açıklanmıştır. Buna göre, fen işleri dairesi kapsamında krematoryum yaptırmak isteyen belediyeler öncelikle Sağlık Bakanlığı’na başvurup hazırlattıkları projeleri onaylatıp izin aldıktan sonra inşaata başlayabilirler.

UHK’nin 225. maddesinde ise ölen kişiye ait bedeni fırında yakıtırmak için belediyeye yakma işleminden en geç yirmi dört saat önce ibraz edilmesi gereken belgeler sayılmıştır. Maddede de bahsedildiği gibi, bir kişinin cesedinin yakılabilmesi için o kişinin kendisi hayatta iken, açıkça cesedinin yakılmasını istediğini beyan etmesi gerekir. Kişinin böyle bir yazılı veya şifahi talebinin olmadığı durumlarda ise yakınları bu konuda karar veremezler. Buna paralel olarak Anayasa’nın 17. maddesinde herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğunu düzenlemekte olup bireyin rızası olmadan beden bütünlüğüne yönelik herhangi bir müdahaleyi yasaklamaktadır.

Bu kanun, aynı zamanda yakma işleminin ardından küllerin mezarlıklarda tahsis edilecek özel bölümlerde saklanması da öngörmüştür. Ek olarak, yakılma izni istenilen kişiye daha önce gömme işleminin uygulanmamış olması zorunluluğu vardır. Yani gömülmüş kişilerin gömülmelemlerinin ardından mezarlarından çıkarılarak yakılmalarına izin verilmez.

İdarenin Yetkisi

İdarenin kanuniliği ilkesinin bir görünümü bağlı yetki ve takdir

yetkisidir. Bağlı yetki, idarenin bir yetkisinin nasıl ve hangi yönde kullanılacağını mevzuatta açık ve emredici bir biçimde düzenlenmesidir. Bu durumda idare öngörülen yöntemi benimsemezse veya yapmakla yükümlü olduğu işlemi yapmazsa bundan sorumlu olur. Ancak yasa organı bazı hâllerde idareye karar alma serbestisi sunmuştur. Takdir yetkisi olarak ifade edilen bu serbestlikte yasama organı; idarenin kanuna uygun, anayasaya uygun, gerekçeli olarak, kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun şekilde kullanılmasını hedefler.

UHK’nin 224. maddesinde yer alan “...yaptırmak isteyen belediyeler...” ifadesinden idareye takdir yetkisi tanındığı söylenebilir. Ancak 1930 yılından bu yana haklar ve bunların kapsamlarında önemli değişimler olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 24. maddesi din ve vicdan özgürlüğünü güvence altına alarak bireylerin inançlarına uygun cenaze uygulamalarını seçme hakkını korurken 10. maddesi eşitlik ilkesini vurgulayarak devletin ve belediyelerin ayırım gözetmeksizin hizmet sunma yükümlülüğünü ortaya koyar. Ayrıca, 17. maddede herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkını güvence altına alırken 2. madde Türkiye Cumhuriyeti’nin sosyal bir hukuk devleti olarak vatandaşlarının dini ve kültürel farklılıklarını gözeterek kamu hizmeti sunması gerektiğini ifade eder. Bu doğrultuda, takdir yetkisinin zamanla yeterli talep ile birlikte, bağlı yetkiye dönüşmesinden söz edilebilir. Sonuç olarak belediyelerin kapsayıcı, modern ve esnek cenaze hizmetleri sağlaması hem bireylerin inanç özgürlüğünü korur hem de devletin anayasal yükümlülükleri doğrultusunda toplumsal çeşitliliğe uygun bir hizmet anlayışını benimsemesini gerektirir.

Kaynakça

Akyılmaz B. / Sezginer M. / Kaya C. , Türk İdare Hukuku B.15, Ekim 2022.

Aytulu, G. (2012, 17 Haziran). Size yakacak yer yok. 10 Mart 2020 tarihinde <http://www.radikal.com.tr/yazarlar/gokce-aytulu/size-yakacak-yer-yok-1091344/> adresinden erişildi. Aktaran: Coşkun, S., & Büken, N. (2020). Kremasyonun Tarihçesi ve Türkiye’de Kremasyon

Başay, E. (2015, 9 Ağustos). Ölüncü yakılmak mümkün iş uygulamaya gelince imkansız. 21 Şubat 2025 tarihinde <http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/olunce-yakilmak-mumkun-is-uygulamaya-gelince-imkansiz-341271> adresinden erişildi.

Coşkun, S., & Büken, N. (2020). Kremasyonun Tarihçesi ve Türkiye’de Kremasyon. İBAD Sosyal Bilimler Dergisi(8), 129-144. <https://doi.org/10.21733/ibad.698606>

ibad.698606

Çelik, F. E. (2017). Türkiye’de ölen yabancıların cenaze işlemleri. Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, 37(2), 257-293.

Davies, D. J. & Mates, L. H. (2016). Encyclopedia of Cremation. UK:Routledge

Ekmen, H. (2012). Yeni veriler ışığında başlangıcından MÖ II. binin sonuna kadar Anadolu’da yakarak gömme (kremasyon) geleneği. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 5(1), 23-49

Hürriyet. (2016, 29 Mart). Türkiye’de bir ilk! Seri üretime geçildi. 21 Şubat

2025 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/turkiyede-bir-ilk-seri-uretime-gecildi-40077246> adresinden erişildi.

Karauz, A. K. (2018). Kişilik hakkı bağlamında cesedin defnedi-

leceği yere kim karar verir? İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 9(1), 349-370

Kurtarı, E. & Ökten, A. N. (2018). Planlama kurumunun göremedikleri; Kimlik ve ibadet mekanı olarak cemevleri. METU Journal of the Faculty of Architecture, 35(1), 157-182.

Südaş, İ. (2014). Biz turist istedik insanlar geldi. Farklılıkların birlikteliği: Türkiye ve Avrupa’da bir arada yaşama tartışmaları içinde. Ed. Ayhan Kaya. s. 121-150. İstanbul: Hiperlink Yayınları

TC Resmi Gazete. (1930, 6 Mayıs). Umumi hıfzıssıhha kanunu. Sayı: 1489.

TC Resmi Gazete. (1982, 9 Kasım). Türkiye Cumhuriyeti anayasası. Sayı: 17863 (Mükerrer).

İllüstrasyon: Yağmur KARATAŞ

Displaced Little Hearts: Child Refugees

Who is a refugee?

People who are compelled to leave their home country in search of safety elsewhere are known as refugees. They are unable to return to their home country due to armed conflict, violence, severe public disturbance, or the fear of persecution based on who they are, what they believe, or what they say. As of the end of June 2024, the estimated number of people displaced globally is 122.6 million, with nearly 43.7 million of them being refugees. According to UNHCR, only five nations account for more than half of all refugees and other individuals in need of international protection: Sudan, Ukraine, Venezuela, Syria, and Afghanistan. For instance, Syria continues to be the largest refugee crisis in the world, following more than ten years of violence. Over 14 million Syrians have been compelled to leave their homes in search of safety since 2011.

Child Refugees

Usually, more than half of the refugee population consists of children. Syria is the leading source of refugees worldwide. According to the United Nations Children's Fund (UNICEF), over 6 million Syrian children are in "immediate" need of humanitarian assistance. Millions of children are exposed to constant, vicious violence. In Syria, 1.75 million children are no longer enrolled in school. Children's safety is threatened or violated in complex societies, especially

in refugee situations. Refugee children are sometimes victims of military and armed attacks, recruited into armed forces or groups, used as labor, or abducted. By the end of 2023, 47.2 million children have been displaced globally due to violence and conflict. This includes approximately 19.1 million children who are refugees or asylum seekers (15.3 million refugees under the UNHCR mandate and other children in need of international protection, 1.7 million Palestinian children registered as refugees with UNRWA), approximately 2 million children seeking asylum, and an estimated 28.1 million children who have been displaced within their own nations due to violence and conflict. Furthermore, 3.1 million more children were internally displaced as a result of natural disasters. The number of children worldwide displaced by conflict and violence more than doubled between 2010 and 2023, from approximately 18.8 million to the current 47.2 million. Between 2018 and 2023, more than 2 million children were born as refugees, according to UNHCR.

Just Being a Child

The physical, intellectual, psychological, cultural, and social development of children can be negatively impacted by the uprooting, disruption, and instability that come with being a refugee. These factors significantly increase the likelihood of family members being tortured,

murdered, or subjected to other forms of abuse or violence. Furthermore, prejudice—based on sexual orientation, language, or ethnic or religious affiliation—forces refugee children and their parents to migrate. All children who are refugees or asylum seekers are already at a disadvantage compared to their peers. Several groups of underprivileged children—such as disabled children, children from minorities, indigenous children, LGBTQ youth, and current and former child soldiers—are particularly vulnerable.

First and foremost, refugee children are children, and as such, they require extra attention. Because children are vulnerable, they are susceptible to disease, malnutrition, and physical injury. Children also depend on the support of adults not only for their physical needs but also for their social well-being and psychological development. Additionally, children are growing. Like a tower of bricks, they develop in stages, with each layer reliant on the one beneath it. Development can be seriously disrupted by significant delays that interrupt these sequences.

Furthermore, every child is entitled to the best possible standard of health. Children who are hungry, cold, and homeless do not grow properly and are more likely to get sick. Children are the first to perish if essential health, food, water, shelter, and

environmental sanitation services are not adequately planned and provided. Refugee children experience incredibly high rates of sickness and mortality in situations where there is a lack of clean water, inadequate food provisions, improper sanitation, and insufficient shelter from the elements.

Many international agreements and organizations are working to reduce these negative impacts on children.

International Treaties And Organizations

A state's government pledges to the international community that it will act in accordance with the treaty's standards when it ratifies it. Several significant treaties and organizations have been established to

protect child refugees and their rights. These include organizations such as the CRC (Convention on the Rights of the Child), NGOs (Non-Governmental Organizations), OAU (Organization of African Unity), ICRC (International Committee of the Red Cross), WHO (World Health Organization), UNICEF (United Nations Children's Fund), and PTSS (International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies), among others.

First of all, the United Nations General Assembly established UNICEF on December 11, 1946, formerly known as the United Nations International Children's Emergency Fund, to provide emergency food and medical care to mothers and children in countries affected by World War II.

Secondly, children are subject to the same standards as adults under the 1951 Refugee Convention and the 1967 Protocol (Relating to the Status of Refugees). Additionally, the term "refugee" was expanded by the 1969 Organization of African Unity Convention (Governing the Specific Aspects of Refugee Problems in Africa) to include individuals in Africa fleeing war or other situations that significantly disturb public order. There is no distinction made between children and adults in the OAU Convention.

Next, the 1989 Convention on the Rights of the Child (CRC) sets the highest standards for children's rights. While the CRC is not specifically a refugee convention, it does protect refugee children because all

people under the age of eighteen are entitled to the rights outlined in the CRC without any form of discrimination. Due to the nearly universal acceptance of the CRC (155 state parties by March 1994), it has become increasingly significant for refugee children. Every country in the world, representing various political systems and religious traditions, has ratified the CRC, regardless of population size or economic development. A nation cannot cite its distinctiveness as justification for failing to meet global standards, making the CRC a potent lobbying tool because its criteria are universal.

Since 1950, UNHCR has responded to numerous crises across several continents, offering crucial protection and aid to stateless individuals, internally displaced persons, refugees, and asylum seekers, many of whom have nowhere else to go. In October 1993, the UNHCR Executive Committee approved the organization's Refugee Children Policy to strengthen and improve the safety and care of refugee children. By adopting the CRC as a framework, UNHCR incorporates it into its operations. "As a United Nations convention, the CRC constitutes a normative frame of reference for UNHCR's action,"

according to the UNHCR Policy on Refugee Children.

Finally, a Declaration and Plan of Action were agreed upon at the World Summit for Children in 1990. The World Summit's objectives set crucial benchmarks for progress in education and health. Despite not being legally binding treaty standards, the Declaration and Plan's broad adoption has been a significant development. In support of these goals, states are encouraged to create national plans of action, which should include refugee children under the category of "children in especially difficult circumstances."

Conclusion

Refugee children must be protected from economic, sexual, military, and other forms of exploitation. A child is a child, no matter where they come from, where they are, or how they got there. "Each child should grow up in a family environment, in an atmosphere of happiness, love, and understanding" (CRC).

"No one puts their children in a boat unless the water is safer than the land" - Warsan Shire

Sources

1. Pobjoy, Jason M. 2017. THE CHILD IN INTERNATIONAL REFUGEE LAW.15-30.
2. KARA, Habibe. "PROTECTION OF UNACCOMPANIED AND SEPARATED MIGRANT CHILDREN UNDER INTERNATIONAL LAW." Degree of Master of Science in International Relations, The Graduate School of Social Sciences of Middle East Technical University, 2022.
3. Hart, Marian. SAVING CHILD REFUGEES AND MIGRANTS FROM VIOLENCE AND EXPLOITATION. 2018. Photography. UNICEF USA, July 26, 2018.
4. Whalen, Christian . "The Right to Protection for Refugee and Asylum-Seeking Children." (2022): 357-360. Accessed January 3, 2025. <https://doi.org/Chapter 32,Article 22>.
- 5."Refugee Children: Guidelines on Protection and Care." UNHCR, (1988): 2-74. Accessed January 15, 2025. <https://www.unhcr.org/media/refugee-children-guidelines-protection-and-care>.
- 6."Who is a 'refugee'?" UNHCR, Accessed January 8, 2025. <https://www.unhcr.org/about-unhcr/who-we-protect/refugees>.
- 7."Child Displacement." Unicef, Accessed January 10, 2025. <https://data.unicef.org/topic/child-migration-and-displacement/displacement/>.

İyi Hâl İndirimi

İyi hâl indirimi, hukuki bir terim olarak takdiri indirim, günümüzde kovuşturma süreci gündem olan bazı olayları konu edinen haberlerde yahut sosyal medyada sıkça karşılaştığımız bir terimdir. Haberlere konu olan bazı davalarda; fail lehine uygulanan takdiri indirim, basında ve özellikle sosyal medyada çokça konuşulmakta, eleştirilmekte ve insanları düşündürmektedir. Peki, iyi hâl indirimi nedir, ne değildir ve vatandaşlar tarafından nasıl değerlendirilmektedir?

İyi hâl indirimi, “cezanın bireyselleştirilmesi” kapsamında öne çıkmaktadır. Hukukta cezalandırma; toplumun korunması, failin ıslahı, suçun önlenmesi ve caydırıcılık gibi amaçlar taşır. Cezanın belirlenmesi ise kanunda açıkça öngörülen ölçütlere göre yapılmaktadır. Cezanın faile göre şekillendirilmesi “bireyselleştirme” olarak tanımlanmaktadır. Ceza; failin

yaşına, geçmişine, sosyal hayatına, ekonomik statüsüne, sağlığına, ceza yargılama sürecindeki tavırlarına göre kanunun izin verdiği ölçüde artırılıp azaltılabilmektedir.

İyi hâl indirimi, takdiri indirim nedenleri, Türk Ceza Kanunu’nun 62. maddesinde düzenlenmiştir. Maddeye göre, cezaı hafifletecek takdiri nedenlerin varlığı hâlinde cezaya indirim uygulanabilir. Kanunun 62. maddesinin ikinci fıkrasının değiştirilmeden önceki hâline göre: “Takdiri indirim nedeni olarak, failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki davranışları, cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri gibi hususlar göz önünde bulundurulabilir.” Maddenin bu fıkrasında, 2022 değişikliklerinden önce, takdiri indirim nedenlerinin belirsiz olması nedeniyle gündem olan bazı kararlar sosyal medyada geniş yankı uyandırmıştı.

Bunun en bilinen örneklerinden biri; 2012 yılında İzmir’de bir üniversite öğrencisi genç kadına nitelikli cinsel saldırıda bulunan iki erkeğin yirmi dörder yıl hapis cezası istemiyle yargılandıkları davada hâkimin, failerin kravat taktıkları gerekçesiyle iyi hâl indirimine giderek cezalarını on dörder yıla düşürmesi ve iyi hâl indiriminin halk arasında “kravat indirimi” olarak anılmasına sebep olmasıdır. Bu olaydan sonra insanlar özellikle sosyal medyada #iyi-halindirimikaldırılсын etiketiyle tepki göstermeye başlamışlardır. Kanunda yer alan maddenin belirsizliği nedeniyle bu tür durumlar sıkça yaşanmaya devam etmiş ve kamuoyunun tepkisini çekmişti.

2022 yılında kanun koyucu, kanunda değişiklik yapmış ve takdiri indirim nedenleri somutlaştırılıp sınırlandırılarak ucu açık indirim olayına son vermeyi amaçlamıştır. Dönemin Adalet

Bakanının, “... Duruşma öncesi ve duruşma sırasındaki davranışların somut pişmanlığı gösteren davranışlar olması kurallını yasaya getirip koyuyoruz. İkinci olarak sırf duruşmadaki hakimi, mahkemeyi etkilemek maksadıyla yapılan rol kesmelere, oynanan tiyatroya son veriyoruz. ‘Kravat taktı, boyun büktü, el bağladı’ gerekçeleriyle veya mahkemeye sunulan o rol ve algı nedenleriyle indirim yapılmayacağına dair yasaya açık ve net yasak koyuyoruz. Üçüncü olarak ‘gibi hususlar’ ibaresi fıkranın sonunda geçiyor. Bu gibi hususlar ibaresinin içinde ne var bilen yok. Sınırsız ve sonsuz şey bunun içerisine girebilir. O nedenle bu ucu açık indirim nedenlerini de tamamen ortadan kaldırıyoruz. Bundan sonraki süreçlerde iyi hâl indirimi somut pişmanlık gösteren davranışlarla ilgili olacak, ucu açık nedenlerle olmayacak ve indirim yapan hakim bunun gerekçesini açık açık detaylıca karara yazacak ...” şeklindeki açıklamalarından sonra 62. maddenin ikinci fıkrası şu şekilde düzenlenmiştir: “Takdiri indirim nedeni olarak failin geçmiş, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılanma sürecindeki pişmanlığını gösteren davranışları veya cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri göz önünde bulundurulabilir. Ancak failin duruşmadaki mahkemeyi etkilemeye yönelik şekli tutum ve davranışları, takdiri indirim nedeni olarak dikkate alınmaz. Takdiri indirim nedenleri kararda gerekçeleriyle gösterilir.”

Ancak, bu değişikliklerden sonra dahi sosyal medya platformlarındaki tepki ve eleştiriler dinmedi. Adalet algısını zedeleyen uygulamalar özellikle dikkat çekti. Örneğin, tanınmış avukat Feyza Altun’un sosyal medyada şeriat hakkında yap-

tığı düşünce açıklaması, dini değerleri aşağıladığı gerekçeyle suç sayılmış ve kendisine takdiri indirim uygulanmadan 9 ay hapis cezası verilmiştir. Bu karar üzerine Altun’un, “Tecavüzcülere, katillere bile takdiri indirim yapan mahkeme benim hakkımda indirim uygulamadı...” sözleri sosyal medyada büyük yankı uyandırmıştır.

Daha önce kamuoyu baskısıyla bazı davalarda cezaların artırıldığı veya indirimlerin kaldırıldığı görülmüştür. Bir kadın cinayeti olan P. G. Davası, buna örnek olarak verilebilir. Bu davada sanığa verilen “iyi hâl” ve “haksız tahrik” indirimleri toplumda büyük tepki çekmiş ve geniş çaplı protestolara yol açmıştır. Bu tepkiler sonucunda indirimlerin kaldırılması yönünde adımlar atılmaya başlanmıştır. Anlaşılacağı üzere sosyal medya ve kamuoyu baskısı ile kararlarda yahut kanunlarda değişikliğe gidilmesinin sağlanabildiği düşüncesiyle insanlar, iyi hâl indirimi ile ilgili tepkilerini sosyal medya üzerinden dile getirip seslerini duyurmaya çalışmaktadırlar.

İyi hâl indirimiyle ilgili en son Ekim 2024’te Adalet Bakanı, iyi hâl indirimi uygulamasının yeniden değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. “... Cezasızlık algısını ortadan kaldırmaya yönelik, denetimli serbestlik uygulamaları, iyi hâl indiriminin kaldırılıp kaldırılmayacağı (...) bütün bunlar strateji belgemizde bir sonuca bağlanacak ...” diyerek iyi hâl indiriminin yeniden gözden geçirileceğini vurgulamış olsa da henüz konuya ilişkin bir kanun değişikliği yapılmış değildir.

Tüm bunları toplayarak iyi hâl indiriminin aslında ne olduğundan ve ne olmadığından da bahsedelim:

İYİ HÂL İNDİRİMİ ASLINDA NEDİR?

1. Sanığın davranışlarına dayanır. Sanığın duruşmadaki tutumu, suç sonrası olumlu bir tutum sergilemesi, suçtan sonra pişmanlık duyduğunu ortaya koyması gibi.
2. Cezanın azaltılması sağlanır. Türk Ceza Kanunu 62. maddesinin ilk fıkrasında belirtildiği oranda ceza hafifletilebilir.
3. Hakimin takdir yetkisine bağlıdır. Hakim, davayı somut olayın koşullarına göre değerlendirir ve buna göre indirim uygular veya uygulamaz.

İYİ HÂL İNDİRİMİ NE DEĞİLDİR?

1. Suçun ağırlığı veya hafifliğiyle ilgili değildir. İşlenen suçun ağırlığı iyi hâl indiriminin uygulanıp uygulanmayacağını belirlemez. Suç ne olursa olsun, failin durumu dikkate alınır.
2. Mağdurun duygusal durumunu göz önünde bulundurmaz. İyi hâl indirimi kararı, yalnızca failin tutumuna bağlıdır. Mağdurun veya toplumun bu karara olan tepkisi doğrudan dikkate alınmaz.
3. Affetme veya pişmanlık belgesi değildir. İyi hâl indirimi, suçlunun affedildiği veya topluma yeniden kazandırıldığı anlamına gelmez.

Sonuç olarak, takdiri indirim nedenleri cezanın bireyselleştirilmesi, bir başka deyişle cezanın, failin özelliklerine uygun hâle getirilmesi ile ilgilidir. Failin geçmiş, sosyal ilişkileri veya cezanın, failin geleceği üzerindeki olası etkileri hakim tarafından değerlendirilir. Bunun yanı sıra, failin; fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki pişmanlığını gösteren davranışları da dikkate alınabilir. Fakat failin duruşmadaki mahkemeyi etkilemeye yönelik şekli tutum ve davranışları, takdiri indirim nedeni olarak dikkate alınmaz.

Dolayısıyla halk arasında bilindiği şekliyle, failin kravat taktığı veya takım elbise giydiği için bu indirimden faydalanması artık mümkün değildir. Hakim, yalnızca saydığımız konularla sınırlı bir değerlendirme yapmak ve verdiği kararında bunu gerekçeleriyle ortaya koymak durumundadır. Hakim, verdiği kanaate bağlı olarak indirim uygulayabilir veya hiçbir indirim uygulamamaya da karar verebilir. İndirim uygulanmasına karar verilmesi hâlinde ise ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine müebbet hapis, müebbet hapis cezası yerine yirmi beş yıl hapis cezası verilir; süreli cezaların ise altıda birine kadarı indirilir. Geçmiş yıllarda karşılaşılan birtakım kötü

uygulama örnekleri sebebiyle takdiri indirim sebepleri eleştiri almaya ve gündemdeki yerini korumaya devam etmektedir. Toplumun beklentisi, bu ceza hukuku kurumunun doğru, iyi ve adalete uygun şekilde uygulanmasıdır.

Kaynakça

“Takdiri İndirim Nedenleri (İyi hal indirimi)”, Kadim Hukuk ve Danışmanlık, 29 Ocak, 2025, <https://kadimhukuk.com.tr>
“Takdiri İndirim (İyi hal indirimi)”, Av. Baran Doğan Hukuk Bürosu, 29 Ocak, 2025, <https://barandogan.av.tr>
“Hakkında soruşturma başlatılan Avukat Feyza Altun konuştu: Şeriat din değil politik bir rejimdir, T24, 28 Ocak, 2025,

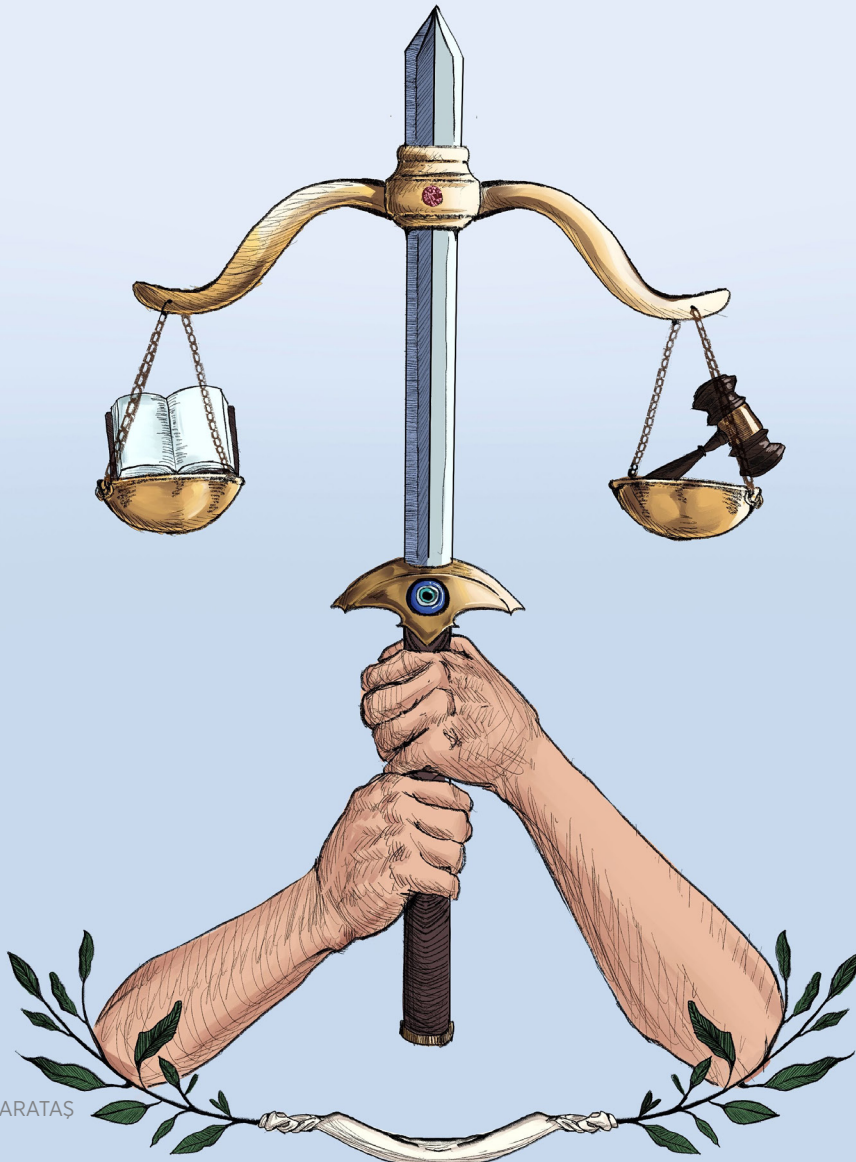
<https://t24.com.tr>

“Sırf Kravat Taktı Diye: Türk Ceza Kanununda Takdiri İndirim Nedenleri ve Şekli Davranış İstisnası”, TUIÇ Akademi, 29 Ocak, 2025, <https://www.tuicakademi.org>

“Bakan Tunç: İyi hal indirimi yeniden tartışılmalı”, TRT Haber, 20 Şubat, 2025, <https://www.trthaber.com>

“Bozdağ: Mahkemeye sunulan rol ve algı nedeniyle indirim yapılmayacak”, TC Adalet Bakanlığı: Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, 20 Şubat, 2025, <https://basin.adalet.gov.tr>

“5237 sayılı Türk Ceza Kanunu”, Mevzuat, 28 Ocak, 2025, <https://www.mevzuat.gov.tr>

Grounds for Annulment of Arbitral Awards in International Arbitration

International arbitration serves as a vital mechanism in modern commerce, offering an efficient way to resolve disputes across different jurisdictions. A defining feature of arbitration is the finality of arbitral awards, which aims to bring disputes to a conclusive end. However, this finality is not absolute. Arbitral awards can be challenged and annulled under specific circumstances, depending on the applicable legal framework. This article examines the primary grounds for the annulment of arbitral awards, supported by case examples that demonstrate how these principles are applied in practice.

Legal Framework for Annulment

The grounds for annulment are typically defined by the legal framework of the arbitration's seat or by international conventions such as the New York Convention (1958) and the UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration. Below are the most commonly recognized grounds for annulment:

Exceeding Jurisdiction

An arbitral tribunal must operate within the boundaries set by the arbitration agreement. If it addresses issues beyond its jurisdiction or deals with matters not agreed upon by the parties, the award may be annulled. Such overreach undermines the arbitration process, as it violates the parties' mutual agreement to resolve specific disputes through arbitration.

Procedural Irregularities and Due Process Violations

The integrity of arbitral proceedings depends on fairness. If a party is denied the opportunity to present its case or if procedural rules are ignored in a way that significantly impacts the outcome, the award can be challenged. The principle of audi alteram partem (the right to be heard) is fundamental to international arbitration.

Public Policy Violations

Awards that conflict with the public policy of the jurisdiction where enforcement or annulment is sought may be invalidated. Public policy encompasses a state's core legal and moral principles, including issues of legality, fairness, and the protection of fundamental rights.

Improper Constitution of the Tribunal

The tribunal must be constituted in accordance with the parties' agreement and relevant procedural rules. An improperly formed tribunal lacks legitimacy, and any awards it issues may be annulled. For instance, failing to follow the agreed-upon procedure for appointing arbitrators could justify annulment. Invalid Arbitration Agreement Arbitration is based on the parties' consent, as expressed in a valid arbitration agreement. If the agreement is deemed invalid due to illegality, ambiguity, or procedural flaws, the tribunal's authority is compromised, and the resulting award can be annulled.

Arbitrator Bias or Misconduct

Arbitrators are required to remain impartial and independent throughout the arbitration process. Evidence of bias, undisclosed conflicts of interest, or other misconduct can invalidate an award. Ethical conduct by arbitrators is essential to maintaining trust in the arbitration system.

To illustrate how these principles are applied, we will examine two notable cases: *Fraport AG v. Republic of the Philippines* and *Methanex Corporation v. United States of America*.

1. *Fraport AG v. Republic of the Philippines* (ICSID Case No. ARB0325)

This case highlights the critical role of jurisdiction in arbitration. Fraport AG, a German company operating Frankfurt Airport, filed a claim under a bilateral investment treaty (BIT) against the Philippines, alleging violations of investment protections related to its investment in an airport terminal project. The Philippine government contended that Fraport had breached domestic laws restricting foreign control over certain businesses. The tribunal ruled that Fraport's investment violated Philippine laws and concluded that it lacked jurisdiction to hear the claim. Fraport sought annulment, arguing that the tribunal had misapplied the BIT and relevant domestic laws. However, the ICSID annulment committee upheld the tribunal's decision, stressing the importance of ad-

hering to jurisdictional requirements. This case underscores the necessity for tribunals to carefully evaluate their jurisdiction and strictly follow the terms of the arbitration agreement.

2. Methanex Corporation v. United States of America (NAFTA Chapter 11 Arbitration)

Methanex, a Canadian company, initiated arbitration against the United States under NAFTA, claiming that California's ban on MTBE, a gasoline additive, constituted indirect expropriation and violated fair and equitable treatment standards. Methanex argued that the ban caused significant financial losses, as its business was heavily reliant on the additive. The tribunal dismissed Methanex's claims, finding that California's actions were within its regulatory authority and did not breach NAFTA. Methanex subsequently sought annulment, alleging procedural unfairness and public policy violations. Specifically, Methanex claimed it was not given a fair opportunity to present certain evidence and argued that the tribunal had disregarded key legal principles. The annulment committee upheld the award, ruling that the tribunal had acted within its authority and complied with procedural fairness standards. This case illustrates that annulment is not a means to revisit the merits of a dispute. Courts and annulment committees intervene only in cases of significant procedural or jurisdictional errors.

An annulment is not an appeal on the merits of a case; rather, it serves as a safeguard to ensure the integrity of the arbitration process. Courts and annulment committees exercise considerable restraint, focusing exclusively on procedural, jurisdictional, and public policy is-

suess. This approach reflects the broader principle of respecting the finality and autonomy of arbitration.

From the cases discussed above, several practical lessons emerge for parties and arbitrators. First, it is crucial to draft clear and precise arbitration agreements to avoid ambiguities that could lead to jurisdictional disputes. Parties should ensure that their arbitration clauses are unambiguous and comprehensive to minimize the risk of future challenges.

Second, tribunals must strictly adhere to procedural rules and ensure that all parties are given a fair opportunity to present their cases. Any deviations from agreed procedures should be carefully justified and documented to avoid allegations of procedural unfairness.

Third, compliance with legal and ethical standards is essential. Both parties and arbitrators must follow applicable laws and ethical guidelines to prevent disputes over public policy or arbitrator misconduct. This includes ensuring transparency in the appointment of arbitrators and avoiding conflicts of interest.

Finally, parties need to recognize that annulment is not a tool for revisiting or correcting perceived errors in the tribunal's reasoning or factual findings. Unlike an appeal, which allows for a review of the merits of a case, annulment is a limited remedy designed to address only the most serious flaws in the arbitration process. Challenges to arbitral awards are strictly confined to fundamental issues that undermine the legitimacy of the arbitration, such as jurisdictional errors, procedural irregularities, or violations of public policy. For instance, if a tribunal exceeds its

authority by ruling on matters outside the scope of the arbitration agreement, or if a party is denied a fair opportunity to present its case, these may constitute valid grounds for annulment. However, disagreements over the tribunal's interpretation of the law or its assessment of the evidence are not sufficient to justify annulment.

This distinction is crucial for maintaining the finality and efficiency of arbitration as a dispute resolution mechanism. If annulment were routinely used to challenge the tribunal's substantive decisions, it would undermine the very purpose of arbitration, which is to provide a swift and binding resolution to disputes. Therefore, courts and annulment committees exercise significant restraint, intervening only in cases where the integrity of the arbitration process has been compromised.

By keeping these principles in mind, parties and arbitrators can take proactive steps to minimize the risk of annulment. For example, parties should ensure that their arbitration agreements are clear and comprehensive, leaving no room for ambiguity regarding the tribunal's jurisdiction. Arbitrators, on the other hand, must adhere strictly to procedural rules and ensure that both parties are treated fairly throughout the proceedings. Additionally, arbitrators should remain vigilant about potential conflicts of interest and maintain transparency to avoid allegations of bias or misconduct.

Ultimately, the goal is to strike a balance between respecting the finality of arbitral awards and safeguarding the fairness and legitimacy of the arbitration process. By understanding the limited scope of annulment and focusing on procedural and

jurisdictional compliance, parties and arbitrators can uphold the integrity of arbitration and reinforce its role as a trusted mechanism for resolving international disputes.

References

Methanex Corporation v. United States of America, NAFTA Chapter 11 Arbitration, Final Award (August 3, 2005).
Fraport AG Frankfurt Airport Services Worldwide v. Republic of the Philippines, ICSID Case No. ARB/03/25, Award (August 16, 2007).
Methanex Corporation v. United States of America. UNCTAD Investment Dispute Settlement Navigator. [Accessed December 2024] <https://investmentpolicy.unctad.org/investment-dispu->

[te-settlement/cases/39/methanex-v-usa](https://www.acerislaw.com/wp-content/uploads/2023/08/2006-Model-Law-on-Int.-Com.-Arbitration.pdf)
UNCITRAL. Possible Future Work in the Area of International Commercial Arbitration: Settlement of Commercial Disputes: Preparation of a Legal Standard on Objections to Jurisdiction in Investor-State Arbitration. Working Paper No. 50. New York: United Nations Commission on International Trade Law, 2017. [Accessed December 2024] https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/acn9_wg.ii_wp.50_e.pdf
UNCITRAL. UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration (2006). New York: United Nations Commission on International Trade Law, 2006. [Accessed De-

cember 2024] <https://www.acerislaw.com/wp-content/uploads/2023/08/2006-Model-Law-on-Int.-Com.-Arbitration.pdf>

UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration New York: United Nations, 1985.

Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York Convention) New York: United Nations, 1958.

Gaillard, Emmanuel, and John Savage, eds. Fouchard, Gaillard, Goldman on International Commercial Arbitration. The Hague: Kluwer Law International, 1999.
Türkiye Cumhuriyeti. "Milletlerarası Tahkim Kanunu." Resmi Gazete no. 4501 (2001): 1-15.

İcra İflas Hukukunda Borçluya Ait Malların Satış ve Usulleri Ve Borçluya Satış Yetkisinin Verilmesinin İncelemesi

Borçluya ait malların satışı her alacaklının ve borçlunun sahip olduğu bir hak olmamakla beraber ancak kısıtlı durumlara uyan kişiler tarafından kullanılabilir. Bu durum için, alacak hakkında kesin bir icra takibi bulunmalı ve bu takibe ilişkin para alacağının ödenmesi için alacaklının talebi halinde icra müdürlüğünün, borçlunun haklarına ve malına el koyması gerekir; yani ortada bir haciz emri olmalıdır. İlgili haciz emrinin kesin haciz emri olması şarttır. Bir haciz emrinin kesin haciz olarak sınıflandırılabilmesi için ödeme emrinin kesinleşmesi esastır. Borçlu, ödeme emrine karşı yedi gün içinde ilgili icra müdürlüğüne itiraz edebilir; aksi takdirde ödeme emri kesinleşir.

Alacaklının alacağı, borçlu ve alacaklı aralarında aksini kararlaştırmadığı sürece para ile ödenmektedir. Borçluya ait hacizli mallar satılır ve bedeli ile alacaklının alacağı ödenir. 2021 yılı öncesi hacizli malların paraya çevrilebilmesi için satışın alacaklı veya borçlu tarafından istenmiş olması gerekmektedir. İcra dairesi, talep olmadan re'sen hacizli malların satışına başlayamamaktadır.

Alacaklı veya borçlunun satış isteme süresi hacizli taşınır mallar ve alacaklar için kesin satış isteme süresi hacizden itibaren altı aydır. Taşınmazlar için ise kesin satış isteme süresi hacizden itibaren bir yıldır. Satış isteme süreleri; borçlu ile alacaklının icra

daresine taksitlendirme sözleşmesi yapması hâlinde, istihkak davası sırasında, geçici ve ihtiyati haciz durumunda işlemez. Taşınır ve taşınmaz malların satışı arasındaki fark sadece sürelerden ibaret değildir.

Taşınır mallar, kural olarak açık artırma yolu ile satılır, istisnai hallerde pazarlıkla satılabilir. Taşınır malların satışı hacizden itibaren altı ay içerisinde istenebilir. Bu talepten itibaren icra dairesinin iki ay içerisinde taşınır malları satması gerekmektedir. Bu hükme rağmen iki aylık sürenin geçmesinden sonra yapılan satışlar da geçerliliğini korumaktadır. Satış peşin para ile yapılmaktadır. Alıcı, satış bedelini peşin olarak icra dairesine öder. İhale bedelinin ödenmesi ve ihale bedelinin kesinleşmesiyle taşınır mal alıcıya teslim edilir. Açık artırma usulünde taşınır malın mülkiyeti ihale anında alıcıya geçer. Bu durumda malın teslimine kadar oluşacak yarar ve zarar satıcıya aittir. Kanunun 119. maddesinde taşınır satışının hangi durumlarda pazarlık yolu ile yapılabileceği belirtilmiştir. Pazarlık yolu ile satış peşin olarak yapılır, olağan satış sözleşmesi hükümlerine tabidir. Bu satışta mülkiyet ancak malın teslimi ile alıcıya geçmektedir.

Haczedilen taşınmazlar ise yalnızca açık arttırma yolu ile satılabilir. Taşınırın aksine taşınmazlar istisnaen de olsa

pazarlıkla satılamaz. Taşınmaz malların satışı hacizden itibaren bir yıl içinde istenebilir. İcra dairesinin, bu satış talebinden itibaren üç ay içinde hacizli taşınmazı açık artırma ile satması gerekir. Ancak taşınır mallarda da olduğu gibi icra dairesinin bu süre geçtikten sonra yaptığı satışlar da geçerlidir. Taşınmaz malların satışı (ihale bedeli) da peşin ödenir. Satış bedeli ödenmeden taşınmaz alıcıya teslim edilemez ve tapu idaresine tescil için yazı yazılamaz. Taşınır mallarda olduğu gibi teslim işleminin gerçekleşmesi için ihalenin kesinleşmiş olması gerekmektedir. Tescil için tapuya yazıldıktan sonra taşınmaz alıcıya teslim edilir. Bu esnada taşınmaz borçlu veya üçüncü bir kişi tarafından işgal edilmekte ise on beş gün içerisinde taşınmazı tahliye etmeleri için tahliye emri gönderilir.

Yazının bu kısmına kadar hep alacaklı veya borçlunun talebi ile gerçekleşen satış işlemlerinin uygulanması üzerinde durulmuştur. 7043 Sayılı Kanun ile İcra İflas Kanunu'nda özellikle satış kısmında esaslı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler sayesinde borçluya malı bizzat satma yetkisi verilmiştir. Bu yetki İcra İflas Kanununa resmî müzayede ve pazarlık yolunun yanında yeni bir paraya çevirme (satış) usulü kazandırmıştır. 7043 Sayılı Kanun öncesinde borçlunun sahip olduğu yetki yalnızca satış talebi edebilmekten ibaret

kalmaktaydı, rızai satış dediğimiz bu yetkide ise borçlunun iradesi (satış icra mahkemesinin onayı ile tamamlansa da) bizzat tahakkuk etmektedir. Borçluya satış yetkisi verilebilmesi, borçlunun talebine bağlı kılınmıştır. Borçlunun ilgili hakkı talep süresi, kıymet takdirinin tebliğinden itibaren ortaya çıkar. Borçlu, kıymet takdirini tebliğ aldığı tarihten itibaren yedi gün içerisinde, kendisine satış yetkisi verilmesi amacıyla icra dairesine başvurmalıdır. Satışa konu olan mal için kıymet takdiri henüz yapılmamış ise borçlu yapılmasını talep edebilir. İcra müdürü, kesinleşmesinin ardından cebri satış işlemlerini durdurarak borçluya on beş günlük süre tanır. Bu süre içerisinde, borçlu ve borçlunun bulunduğu alıcının aralarında asgari satış bedeli üzerinde anlaşması ve bu bedeli icra dairesine yatırmaları gerekmektedir. Asgari satış bedelinin yatırılması hâlinde icra müdürü, gerekli bilgi ve belgeleri temin ederek satışın onayı ile malın devir ve teslimi için icra mahkemesine başvurur. İlgili kanunun 111/A maddesindeki ilk üç fıkrada düzenlenen hususlar bunlara ilişkindir.

Satışın onaylanması İcra Mahkemesi tarafından gerçekleştirilmektedir. İcra Mahkemeleri'nin satış hakkında karar vermeden önce, alacaklılara ve iştirak edenlere satış hakkında bilgi vermesi ve itiraz hakkı tanınması

öngörülür. Mahkeme, işlemlerin usule uygun olduğuna karar verirse satış onaylar ve kabul kararıyla malın mülkiyeti alıcıya geçer. Mahkeme ret kararı verdiği takdirde, alıcının yatırdığı bedel iade olunur. Mahkemenin verdiği satışa ilişkin verdiği karar takip dosyasındaki ilgililere tebliğ etmesi gerekmektedir. Verilen bu yetkinin amacı borçlunun hızlı ve masrafsız bir şekilde satış gerçekleştirilmesini mümkün kılmaktır. Borçluya verilen satış yetkisiyle borçlu, satılacak hacizli malın değerinin en az yüzde doksanı üzerinden satışını gerçekleştirmelidir. Borçlu, satış ilkesini hacizli malın taşınır yahut taşınmaz olması fark etmeksizin talep edebilir. İcra İflas Kanunu 16. maddesi baz alındığında icra dairesinin vereceği satış yetkisi veya talebi reddi, icra takip işlemi olup şikayete konu edilebilir.

Yukarıda bahsettiğimiz gibi İcra Hukuku'nda satış alacaklının ve borçlunun talebi, borçlunun satış yetkisi olmak üzere iki farklı paraya çevirme yöntemi üzerinden ilerlemekteydi. Borçlunun satış yetkisi, güncel şartlar göz önüne alınarak kanun koyucu tarafından 2021 yılında getirilen 7043 Sayılı Kanun kapsamında İcra İflas Hukuku kapsamına alınmış, konuya yeni bir bakış açısı sunmuştur. Usul ekono-

yetkisi, tarafların borç ilişkilerini adil, masrafsız ve en hızlı şekilde çözümlenmesini sağlamaktadır. Her hukuk dalı gibi İcra İflas da günümüz şartlarına göre gelişmekte ve yöntemlerini yaşantıya göre uyarlamaktadır. Borçluya satış yetkisi verilmesi hukuki açıdan gerekli bir adım olmakla beraber, satış sürecini hızlandıracağı ve basitleştireceği açıkça öngörülebilmektedir.

Kaynakça

- 1.Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema/Hanağası, Emel: İcra-İflas Hukuku, 8. Baskı, Ankara 2020. 231-295/305-345.
- 2.Yazıcı, B. (2022). İCRA VE İFLAS KANUNU M. 111/A UYARINCA BORÇLUYA SATIŞ YETKİSİ VERİLMESİ. Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 12(2), 1119-1147.
- 3.Çelikoğlu, C. T. (2022). 7343 SAYILI KANUNLA İİK'DA YAPILAN PARAYA ÇEVİRME VE İHÂLENİN FESHİ'NE İLİŞKİN DEĞİŞİKLİKLERİN TAKDİM VE İZAHİ. Adalet Dergisi (68), 409-450.
- 4.İcra İflas Kanunu (1932), T.C. Resmi Gazete, 2128, 19 Haziran 1932
- 5.İcra İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, (2021), T.C. Resmi Gazete, 31675, 24 Kasım 2021.

Türkiye’de Çocuğun Cinsel İstismarına Karşı Alınan Önlemler

Çocuk, bütün devletlerce özel yasalar ve hükümlerle korunmaya tabi tutulmuş; menfaati ve hakları bakımından bu hükümlerin gerekliliğinin net bir şekilde tezahür ettiği, toplumun çok önemli bir parçasıdır. Devletlerin, çocuğun haklarını ve menfaatini muhafaza etmek için hem uluslararası sözleşmelere taraf konumunda bulunmaları hem de bu sözleşmeleri iç hukuk düzenlerinde uygulamaya tabi tutabilmeleri beklenir.

Toplum içerisinde çocuğun bu üstün menfaatini sakatlayan çeşitli fiziksel ve psikolojik istismar çeşitleri tanımlanmış durumdadır. Bu istismarlardan hem fiziksel hem psikolojik bütünlüğü en büyük oranda zedeleyen istismar olgularından birisi ise çocuğun cinsel istismarıdır. Türk Ceza Kanunu, 6. maddesinin (b) fıkrasında, her bireyin 18 yaşına kadar çocuk sayılacağı açık bir şekilde belirtilmiştir. Dolayısıyla 18 yaşının altındaki herkese karşı sergilenecek her türlü cinsel davranış, pek tabii cinsel istismar suçuna vücut verecektir. Çünkü kanunun lafzından açıkça anlaşıldığı üzere, bu fiilleri suç olmaktan çıkaran rıza kavramı, davranışın yöneldiği tarafının çocuk olduğu hukuki meselelerde kesinlikle kabul edilmemektedir. Diğer bir deyişle Türk hukuk düzeni, 18 yaş altı hiçbir bireyin verdiği rızayı geçerli kabul etmemektedir.

Türk Ceza Kanunu, çocuğa karşı gerçekleştirilen cinsel eylemleri 103 ve 104. maddede hükme bağlamıştır. Türk Ceza Kanunu madde 103, çocuğun cinsel is-

tismarını geçitli ve belli niteliklere göre ağırlaşan bir biçimde düzenlemiştir. Bu maddeye göre, çocuğa karşı işlenen cinsel davranışlar, sarkıntılık boyutundan başlayarak vücuda organ veya sair cisim sokma fiiline kadar düzenlenmiş ve cezasının her seviyede ağırlaşarak hükme bağlanmasını öngörmüştür. Burada önem arz eden konu, çocuğa karşı gerçekleştirilen fiil her ne olursa olsun, cinsel bir haz alma amacı ile icra edilmişse, çocuğun cinsel istismarı suçuna vücut verecektir.

Kanunun yarattığı çelişki, Ceza Kanunumuzun 104. maddesinde ortaya çıkmaktadır. 104. madde yani reşit olmayanla cinsel ilişki şeklinde adlandırılmış ve cezası mağdurun şikayetine bağlanmış olan bu suç tipi, hukuk düzenimizin kesinlikle kabul etmediği çocuğun rızasını gün yüzüne çıkarmış ve anlaşılmaz bir boyuta getirmiştir.

Kanun, 18 yaşına kadar her bireyin çocuk olduğunun belirtilmiş olmasına rağmen 103. maddenin 1. fıkrasında yer alan:

“a) On beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış,

b) Diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar, anlaşılır.” ifadesi ile, 15 ila 18 yaşlar arasındaki ve rıza verme yeterliliği bulunmayan çocuğa farazi bir rıza kavra-

mı tanımlamıştır. Bunun anlaşılması mümkün değildir.

Dünya üzerindeki tüm devletler, çocuğun üstün menfaatini korumak için bir takım uluslararası sözleşmelere taraf olmuş durumdadır. Türkiye Cumhuriyeti de bu devletlerden yalnızca biridir. Bu sözleşmeler, taraf devletlere çocuğun istismarının engellenmesi, çocuğun menfaatinin korunması ile ilgili ailelere bilgi verilmesini mühim kılmıştır.

Ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin başında Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme gelmektedir. Çocuğun menfaatine aykırı her türlü eylemi düzenleyen ve bunlara detaylı bir çerçeve çizen sözleşme, çocuğun cinsel istismarını engellemek adına 34. maddesinde bir düzenlemeye gitmiştir. Bu düzenleme ile beraber:

“Çocuğun yasadışı bir cinsel faaliyete girişmek üzere kandırılması veya zorlanmasını; Çocukların, fuhuş, ya da diğer yasadışı cinsel faaliyette bulundurulması; Çocukların pornografik nitelikli gösterilerde ve malzemede kullanılarak sömürülmesini...” nin taraf devletler tarafından yasaklanacağına dair güvence verilmesini ve çocuğun üstün hakkını kısıtlayan her türlü faaliyetin engellenmesine dair ulusal ve uluslararası boyutta her türlü önlemin alınması ve iki taraflı sözleşmelerin imzalanmasını öngörür niteliktedir.

Çocuğun cinsel istismarının önlenmesi konusunda Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu en önemli sözleşme ise, Çocukla-

rın Cinsel Sömürü ve Cinsel İstismara Karşı Korunmasına Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi, yani Lanzarote Sözleşmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. 25 Ekim 2007 tarihinde ülkemiz tarafından imzalanan sözleşme, 6084 Sayılı Kanunla onaylanmıştır. Sözleşme hükümleri gereği, taraf devletlerden çocuğun cinsel istismarına dair yıllık rapor vereceği bir Lanzarote Komisyonu'nun kurulması da öngörülmüştür.

Lanzarote Sözleşmesi'ne dair önümüze çıkacak en önemli bilgilerden bir tanesi ise, bu sözleşmenin cinsel istismarın aile içi boyutunu gözler önüne seren ilk sözleşme olmasıdır. Sözleşme, cinsel istismarın, çocuğun cinsel sömürüsünün, çocuk fuhuşunun, çocuk pornografisinin kesin olarak yasaklanmasını öngörmüş ve taraf devletlere konuya dair her türlü iç hukuk düzenlemesinin yapılması yükümünü getirmiştir. Mağdur edilmiş hiçbir çocuğu birbirinden ayırmadan, her çocuğa eşit koruma sağlamayı amaçlamıştır. Sözleşmenin 3. maddesinde, ceza kanunumuzun 6. maddesinde ifade edilenle aynı şekilde, 18 yaşına kadar her bireyin çocuk olduğu açıkça belirtilmiş, bununla beraber mağdur tanımı ve cinsel istismar fiilleri de aynı maddede detaylı açıklanmıştır. Taraf devletlerin bu tanımlara göre çocukların cinsel istismarı suçunu iç hukuk düzleminde hükme bağlaması öngörülmüştür.

Lanzarote Sözleşmesi'nin getirdiği diğer bir yüküm ise, 5. maddede kapsamında yer alan ailelerin ve ilgililerin eğitilmesine ilişkindir. Bu konunun önemi, çocuğun savunmasızlığı ile doğru orantılı olarak yaşadığı cinsel istismarı algılayamaması ya da algılayabiliyor dahi olsa bu konuda yardım talep etmesinin güç olmasıdır. Dolayısıyla, çocuğun

mağduriyetinin engellenmesinin önündeki en önemli unsurlardan biri, aile bilgisizliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Ailelerin ülkemiz şartlarında cinsel istismarı bir namus meselesi olarak değerlendirerek saklamaya yönelmesi, cinsel istismarların çoğuna yakınının saklanması ve hatta bu mağduriyete uğramış çocukların istismarcılarıyla evlendirilmesi ile dahi sonuçlanabilmektedir. Cinsel istismara uğrayan 10 kız çocuğunun 4'ünün ise aile içerisinde cinsel istismara uğradığı bulgulara yansımıştır. Dolayısıyla ülkemizde, ailelerin bilgilendirilmesi konusunda, sözleşmenin 5. maddesi kapsamında daha detaylı çalışmalar yapması zaruridir.

Bu tedbir ve eğitimlerin aile ile sınırlı kalması beklenemez. Sözleşmenin devam maddelerinde, çocuğun cinsel suistimaline karşı devlet, sivil toplum kuruluşları ve toplumsal düzeyde alınacak her türlü tedbir açıkça belirtilmiştir. Sözleşmenin 13. maddesinde mağdurun ulaşabileceği yardım hatlarının kurulması yükümü getirilmiştir.

Lanzarote Sözleşmesi'nin ülkemizde imzalanmasının ardından getirilen iki kurum ise, Çocuk İzlem Merkezleri (ÇİM) ve Adli Görüşme Odaları (AGO) olarak karşımıza çıkmaktadır. Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunmasına dair sözleşmenin 35. maddesinde, cinsel istismara uğramış ve hem bireysel boyutta hem de ailevi boyutta travma geçirmiş çocuğa karşı yapılacak mülakatın nasıl yapılacağı belirtilmiştir. Söz konusu sözleşmeden ve 35. maddesinden yola çıkılarak, mağdurun birden fazla defa yaşadığı olayı mahkeme önünde ifade vererek psikolojik olarak zedelenmesinin engellenmesi amacıyla ÇİM ve AGO'lar kurulmuştur.

Sağlık Bakanlığı'na bağlı olarak hizmet veren ÇİM'ler, mağdur çocuğun yaşadığı tıbbi ve psikolojik etkileri en aza indirerek mülakat esnasında mağdura psikolojik zarar vermeden hareket etmeyi öngörmektedir. Resmi belgelerdeki tanıma göre "Cinsel istismara maruz kalan çocukların, yaşadıkları travmaları defalarca tekrarlanmaktan ve örselenmekten koruyarak istismar şüphesi ve beyanın alınması, çocuğun muayenesinin uzmanlar eşliğinde yapılması, aile ile görüşmelerin sağlıklı bir zeminde yürütülmesi ve tüm bulguların rapor edilmesi için gerekli personel ve ekipmanların oluşturulduğu, asıl ve asli görevlerinin başında çocuğun hak ve yararlarını gözetmekte olan bir devlet kuruluşu" nitelendirilmekte olan ÇİM, 4 Ekim 2012'de Başbakanlık Genelgesi ile kurulmuştur.

Bununla beraber, 3 Mart 2017 tarihinde kurulmuş ve Adalet Bakanlığına bağlı olan ve sanıkların, mağdurların, tanıkların dinlendiği AGO, aynı şekilde çocuğun psikolojisine zarar vermeden kovuşturma yapmaya imkân vermektedir.

Bu iki kurumun varlığının madde 35'e uygunluğu görülse de, yoğunluğunun bölgeden bölgeye değişerek erişiminin belli mağdurlar için kısıtlı olması nedeniyle, Lanzarote Sözleşmesi'nin getirdiği yükümlülük sonucu bu kurumların sayısının artırılması ve niteliklerinin yükseltilmesi gerekmektedir.

Bununla beraber, taraf olduğumuz sözleşmenin yalnız bir tavsiye niteliğinde olması, ülke çapında yapılacak ve çocuğun istismarını önlemeye dair eylem ve düzenlemelere yeterince önem verilmemesi sonucunu doğurabilmektedir. Dolayısıyla devletlerin, çocuğun cinsel istismarının ne kadar büyük bir

problem olduğunu bireysel olarak tespit ederek bütün tedbirleri almaları beklenmektedir.

Çocuğa karşı gerçekleştirilen cinsel istismarın tezahürleri, günlük yaşantıda rahatça tespit edilebilir niteliktedir. Reşit bir kimsenin ergenlik öncesi çocukları cinsel açıdan çekici bulması ve cinsel eğiliminin çocuklara yönelik olmasına neden olan psikoseksüel rahatsızlık, pedofili olarak adlandırılır. Toplumda çocuğun menfaatine en belirgin zarar veren olayların başında pedofili gelmektedir. Türk Ceza Kanununun suç olarak düzenlemediği ve pedofilinin en sık görüldüğü kurum ise ailedir. Aralarında evlilik yaşı sağı bulunan kişiler arasındaki her türlü cinsel davranışı ifade eden terim ise ensesttir. Pedofilik davranışlar yalnız ilk akla geldiği gibi, zorla gerçekleştirilen vajinal ve anal ilişki değildir. Reşit olmayan bireye karşı gerçekleştirilen her türlü fiziksel,

hatta hissi cinsel davranış pedofilidir. Bununla beraber çocuk evlilikleri, toplumumuzda yer alan diğer bir problemidir. Türkiye’de 181 bin çocuk gelinin yüzde 14’ü 15 yaşının altındadır. Bu sorun, Türk toplumunun yapısıyla beraber başka sorunları işaret etse de, pedofilinin toplumsal yapımızda ne kadar yer edindiği, tartışmasıdır.

Toplumun çocuğun cinsel istismarı konusunda bilinçlendirilmesi ve istismar konusunda önlem almaya teşvik edilmesi zaruridir. Türk Ceza Kanunu çocuğun cinsel istismarı ve çocuğa karşı gerçekleştirilen cinsel fiilleri düzenleyen maddeleri olan 103 ve 104. maddelerin kapsamı genişletilmeli ve uygulama alanları hiçbir koşulda, özellikle olağan evlilik yaşının Türk Medeni Kanununda 17 olarak belirlenmesi, bunun da ilerisinde mahkemenin kararı ile 16 yaşında evlenme izni verilmesi ile kısıtlanmamalıdır.

Kaynakça

- 1.Çocukların Cinsel Suistimal ve Cinsel İstismara karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi
- 2.<https://tr.wikipedia.org/wiki/Pedofili>
- 3.Prof. Dr. Türkan Yalçın SANCAR “Kriminoloji Yazıları”
- 4.<https://magdur.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/agonedir> “Adli Görüşme Odası” Adli Görüşme Odaları Yönetmeliği
- 5.Türk Ceza Kanunu
- 6.Av. Ebubekir Esad BAŞ “Lanzarote Sözleşmesi’nin Hukuki Tahlili”
- 7.<https://www.muhamrembalci.com/hukukdunyasi/makaleler/birikimlerVI/135.pdf>
- 8.Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi
- 9.<https://assembly.coe.int/Life-Ray/SOC/Pdf/DocsAndDecs/LanzaroteHandbook-EN.pdf> “Handbook for parliamentarians The Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse (Lanzarote Convention)”

Hukuk Devleti'nin Gerekliliği Olarak Kuvvetler Ayrılığı İlkesi

1982 Anayasasının değiştiremeyecek hükümleri arasında yer alan ve “Cumhuriyet’in nitelikleri” başlıklı 2. maddesi uyarınca, “Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir.” Bu hüküm, Türkiye Cumhuriyeti’nin bir hukuk devleti olduğunu ve bununla birlikte, Anayasa’nın başlangıç kısmında belirtilen temel ilkelere de dayandığını belirtiyor. Ayrıca, Anayasamızın başlangıcında “Kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu” vurgusuna yer verilmiştir. Böyle bir vurgu yapılmak suretiyle demokrasiler için olmazsa olmaz nitelik arz eden “Kuvvetler Ayrılığı” ilkesinden ne anlaşılması gerektiğine dair bir açıklık getirilmiştir. Dolayısıyla, bir bütün halinde düşünüldüğünde kuvvetler ayrılığı ilkesinin cumhuriyetin niteliklerinden olduğu ve hukuk devleti ilkesinin de ayrılmaz bir parçası olduğu yönünde bir tespitle bulunmak yanlış olmayacaktır.

Kuvvetler ayrılığı ilkesinin hukuk devletinin temeli ve ayrılmaz bir parçası olduğunu daha açık bir biçimde izah edebilmek için öncelikle bu kavramların tanımının yapılması, ardından tarihsel dayanaklarının ve ülkemizdeki

gelişiminin ele alınması gerekmektedir.

Bu bağlamda, ilk önce Anayasa Mahkemesi, 1 Temmuz 1998 tarih ve E:1996/74, K: 1998/45 Sayılı Kararını hatırlamak faydalı olacaktır. Bahsi geçen karara göre: “Hukuk devleti, insan haklarına saygılı ve bu hakları koruyan, adaletli bir hukuk düzeni kuran ve bunu sürdürmekle kendini yükümlü kılan, bütün işlem ve eylemleri yargı denetimine bağlı olan devlettir. Böyle bir düzenin kurulması, yasama, yürütme ve yargı alanına giren tüm işlem ve eylemlerin hukuk kuralları içinde kalması, temel hak ve özgürlüklerin, anayasal güvenceye bağlanmasıyla olanaklıdır.” Görüldüğü üzere, kararda bir hukuk devletinde olması gereken özellikler sayılmıştır. Ancak bu özelliklerin ışığında hukuk devletine ilişkin daha ayrıntılı bir açıklama yapmak, kavramın daha anlaşılır olmasına katkı sağlayacaktır.

Hukuk devletini tanımlamak için öncelikle bu kavramın zıttı olan “polis devleti” kavramına odaklanmak gerekmektedir. Polis devleti, toplumun refahı ve huzuru için bireylerin bütün eylemlerine karışan, her durumda yurttaşların haklarını kısıtlama yetkisine sahip kılınmış devlet anlamına gelmektedir. Bu durum ise bir ülkeyi yönetme yetkisine sahip yöneticilere ciddi bir keyfilik sağladığı için yurttaşlar bakımından sakıncalı sonuçlar doğurma ihtimalini taşımaktadır. Bu durum dikkate alındığında en yalın hali ile hukuk devleti, “vatandaşların hukuki güvenliğini sağlayan ve

onlara haklarını her halde muhafaza edebileceklerini güvence altına alan devlet” demektir. Hukuki güvenliğin ve güvencenin sağlanması için ise birtakım koşulların varlığı gereklidir ve onları aşağıda görüleceği şekilde sıralamak mümkündür.

1. Temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması: Temel haklar ve hürriyetlerin, diğer yasalara göre değiştirilmesi zor olan Anayasa hükümleri içerisinde düzenlenmesi ile bu olanak sağlanmış olacaktır. (Soysal,1986)
2. Yasaların Anayasa’ya uygunluğunun denetimi: Yasaların Anayasa’ya uygunluğunun denetimini sağlamak amacıyla anayasal düzen ile kurulmuş bağımsız bir mahkeme kurulması öngörülmüştür. (Soysal,1986)
3. Yönetimde hukuka bağlılığın sağlanması: Yürütme organının her türlü eylem ve işlemlerinin hukuka uygun hale getirilmesi ile bu olanak sağlanır. Nitekim, Anayasamızın “Yürütme yetkisi ve görevi” başlıklı 8. maddesinde belirtilen: “Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve getirilir.” ifadesi ile de bu husus dile getirilmektedir. (Soysal,1986)
4. Yargı kuruluşlarının bağımsızlığını ve güvenilirliğini sağlayacak koşulların yerleştirilmesi: Hukuk devleti ilkesinin sağlanması açısından en önemli koşulun bu olduğu söylenebilir. Yargı bağımsızlığının sağlanması, yurttaşların yüreklerinde yargıya olan güveni temin ve tesis eder. Eğer vatandaşların yargı kuruluşlarına güveni ve saygısı tam olursa, kendilerine

sağlanan hukuki güvencelerin ihlal edilmesi durumunda, bütün vatandaşlar haklarını gözetebilecek bilince sahip olacaktır. (Soysal,1986)

5. Devletin egemenliğine dayanan hukuki faaliyetlerin; tek bir organın, kuruluşun, zümrenin veya kişinin yetkisinde toplanmaması: Yasama, yürütme ve yargı faaliyetlerinin tek bir odakta toplanmaması; bağımsız ve tarafsız bir yargının oluşumunu, yasa koyucunun, yasaları özel birtakım zümrelerin ve oluşumların yararına değil, yalnızca kamunun yararını sağlamak amacıyla çıkarmasını sağlar. (Soysal,1986)

“Anayasa hukuku açısından ‘kuvvetler’ olarak bilinen ve devletin egemenliğinin ifadesi olan üç organ vardır: Yasama, yürütme ve yargı.” (Teziç, 2023) Temel olarak, kanun koyucu adını verdiğimiz yasama organı yasaları çıkaran devlet organıdır ve siyasal iktidar olarak isimlendirilen yürütmeyi denetler. Yürütme organı, yasama organı tarafından çıkarılan kanunların uygulanması bakımından yetkili ve sorumludur. Yargı organı ise kanunla kurulmuş olan bağımsız ve tarafsız mahkemelerce, hukuki uyuşmazlık ve hukuka aykırılık iddialarının kesin olarak karara bağlandığı organdır.

Bu çerçevede, kuvvetler ayrılığı ilkesi hangi işlemlerin hangi organlar tarafından yapılacağını ifade eden ilkedir. Bu ilke, Batı’da 17. ve 18. yüzyıl siyasi felsefesine bağlı olarak gelişmiş olup temelde kişi hak ve hürriyetlerini korumayı amaçlar. Çağdaşlaşma ile birlikte kişi, hürriyetlerin güvencesini de kuvvetler ayrılığında aramıştır. Ancak elinde erk ya da yetki bulunduran her makam, oluşum veya kişi, bunu kötüye kullanabilir. Bu nedenle, erklerin ya da yetkilerin ayrı ellerde bulunması gerekir. Aksi halde, kişi hak ve hürriyetlerinin,

güvencelerinden yoksun kalmaları pek muhtemeldir. Kamu hizmetlerinin iyi işleyebilmesi ve kişi hak ve hürriyetlerine saygılı olunması açısından erklerin (yasama-yürütme-yargı), bağımsızlığı olan organlar tarafından kullanılması gerekir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, yargı organının yasama ve yürütmeden ayrı bir kuvvet olarak bağımsızlığı, demokratik hukuk devletinin gerekleri arasındadır.

Tarihi gelişimi açısından değerlendirildiğinde, kuvvetler ayrılığı ilkesinin temel amacının baskıcı yönetimlere karşı kişi hak ve hürriyetlerini korumak olduğu söylenebilir. Kuvvetlerin ayrılmasına dair bu görüşün temeli, ilk olarak İngiliz düşünür John Locke tarafından atılmışsa da esas olarak bir bütünlük içerisinde Fransız düşünür Montesquieu tarafından ortaya konulmuştur.

Locke’a göre, yasama ve yürütme kuvvetleri birbirinden ayrılmalıydı, zira bu iki kuvvetin tek bir elde olması yetkilerin kötüye kullanılmasına yol açabilirdi. Çünkü yasama yetkisini kullananlar, kendilerini çıkardıkları kanunların üstünde görerek kanunu uygulamayabilirler yahut kanunları kendi özel çıkarlarına hizmet edecek şekilde kullanabilirlerdi. Bu nedenle Locke, yasamadan farklı ve sürekli faaliyette olan, kanunları uygulayacak ayrı bir yürütme kuvvetinin varlığını gerekli görmüş; buna karşılık yargı kuvvetini ayrı bir kuvvet olarak düşünmemiş ve yasamaya bağımlı bir faaliyet olarak kabul etmiştir. Kuvvetler ayrılığı ilkesini derinlemesine çözümleyen ve bugün aşına olunan anlamına kavuşturan Montesquieu ise Locke’dan farklı olarak yargı kuvvetini ayrı bir kuvvet olarak ifade etmiş ve bağımsız olması gerektiğini ortaya koymuştur. “Kanunların Ruhü” adlı eserinde Montesquieu, (Te-

ziç, 2023) kuvvetler ayrılığının neden önemli olduğunu ifade etmiş ve yargı organının bağımsızlığının önemini işaret etmiştir.

Ülkemizde kuvvetler ayrılığı ilkesinin açıkça düzenlenmesi ise 1961 Anayasası ile olmuştur. 1982 Anayasası’nda ise yürütme organının sahip olduğu yetkiler ve kapsadığı alan, yasama ve yargı organına göre artmış ve dünyadaki Anayasal gelişmelere paralel olarak otoriter bir yürütme organı tercih edilmiştir. Nitekim, Yargıtay Genel Kurulu’nun 14 Eylül 1983 tarih ve 1983/803 sayılı kararında, “1982 Anayasası’nın 1961 ve hatta 1924 Anayasalarına karşı güçlü ve otoriter idare makamlarına fazla önem verdiği ve özellikle yürütmeyi yasama ve yargı karşısında daha da güçlendirdiği tartışmasızdır” ifadesini bulundurarak bu yönde bir değerlendirme yapmıştır.

Sonuç olarak kuvvetler ayrılığı, kökleri 17-18. yüzyıllardan itibaren atılmaya başlanmış, çeşitli düşünürler tarafından zenginleştirilerek günümüzde hala vazgeçilmez bir ilke olarak varlığını koruyan ve devlet erkine hukuki güvence sağlanması açısından hayati öneme sahip olan Anayasal bir ilkedir. Bir devlette kuvvetler ayrılığı ilkesi, devletin Anayasal düzeninde işaret edilen biçimi ile yöneticilerce uygulanmaz; Anayasal organlar tek bir kişinin, zümrenin veya kurumun yetkisi altında toplanırsa, vatandaşların, çeşitli toplumsal sorunlarla ve bunalımlarla karşı karşıya kalması son derece olası görülmektedir.

Kaynakça

Soysal, M. (1986). 100 Soruda Anayasanın Anlamı. İstanbul: Gerçek Yayınevi .
Teziç, E. (2023). Anayasa Hukuku. İstanbul: Beta .

Çocukların Aile İçi Şiddet Nedeniyle Suç İşlemesi: Suça Sürüklenen Masumiyet

Çocuk Kalbinin Kırıkları

Bir çocuğun kalbi bir bahçe gibidir, içine ne ekerseniz o büyür. Sevgiyle sulanmış, şefkatle korunmuş bir kalpte çiçekler açar. Ancak şiddetle, korkuyla ve sevgisizlikle büyütülen bir çocuk, dikenlerle dolu bir dünyaya doğar. Bu dikenler, onun hem kendisini hem de çevresini yaralamasına neden olur. Bir çocuğun dünyası; annesinin, babasının veya ona bakan kimselerin sıcak kollarında güvenle büyürken şiddetin acımasız soğukluğuna maruz kalırsa içindeki dünya da karanlıkla şekillenir.

Aile içi şiddetin karanlık yüzü, eşlerin birbirlerine gösterdikleriyle sınırlı değildir. Şiddetin bir diğer mağdurları; çoğu zaman konuşamayan, derdini anlatabmayan çocuklardır. Bir çocuğun gözünde annesine vurulan bir tokat, dünyaya dair sarsıcı bir güvensizlik bırakır. Aile çocuğun kendini en güvende hissettiği yer olmalıdır ancak kimi zaman bu güvenli liman, yerini fırtınalı denizlere bırakabilir. Aile içi şiddet; bir evin dört duvarı arasına sıkışmış gibi görünse de çocuğun ruhunu öylesine derinden etkileyen bir olgudur ki çoğu zaman yetişkinler bile çocuğun ruh dünyasındaki yıkımın farkında olmayabilirler.

Türkiye gibi aile kavramına önem veren bir ülkede, aile içi şiddetin derin etkileri göz ardı ediliyor. 2023 yılında Adalet Bakanlığı'nın yayımladığı bir raporda, Türkiye'de suça sürüklenen çocukların %70'inin aile içi şiddete tanık olduğu ya da bizzat bu şiddetin

kurbanı olduğu belirtiliyor. Peki, bu çocuklar nasıl oluyor da suçun bir parçası hâline geliyor?

Karanlık Bir Döngü

Aile içi şiddet bir döngüdür. Bir jenerasyonda başlayıp diğerine aktarılan karanlık bir mirastır. Bir çocuk, her gün annesine bağırarak bir baba gördüğünde ya da şiddet uygulayan bir ebeveynin gölgesinde büyüdüğünde, şiddetli bir davranış biçimi olarak öğrenir. "Şiddetle yaşanır, şiddetle çözülür" düşüncesi, çocukların belleklerine kazınır. Çünkü çocuklar, birçok şeyi izleyerek öğrenir ve ebeveynlerinin söylediklerinden çok yaptıklarını model alırlar.

Çocuklar, aile içindeki şiddet olaylarına tanıklık ettiklerinde çoğu zaman kendilerini suçlu hissederler. İç dünyalarında, aile üyelerinin birbirine karşı olan şiddetini durduramadıkları için suçluluk duygusu taşırlar. Oysaki onlar suçlu değil, içsel bir karanlığa hapsolmuş masum ruhlardır. Birçok çocuk "Eğer annem daha sessiz olsaydı babam sinirlenmezdi." gibi farkında olmadan mağduru suçlayan düşüncelere dahi kapılabilir.

Bir Çocuğun Sessiz Çığı

Şiddet, bir çocuğun ruhunda sadece geçici korkular yaratmaz. Bu korkular yıllar içinde öfkeye, öfke ise suça dönüşebilir. Psikologlar, şiddetin çocuklarda travma sonrası stres bozukluğu, kaygı ve depresyon gibi sorunlara neden olduğunu belirtir. Ancak bu sorunların hepsi sessizdir, bir çocuk genellikle yardım istemez.

Türkiye'de şiddet mağduru olan çocuklarla çalışan bir psikoterapist şöyle der: "Bazı çocuklar bana annelerinin dövuüldüğü sırada bir köşeye saklandıklarını anlatıyor. Daha sonra bu çocukların oyunlarında, resimlerinde bile hep bir saldırganlık oluyor. Şiddeti oyunlarına taşıyorlar." Çocukların oyunlarında, rüyalarında ve hayallerinde bile yankılanan bu şiddet, onların ileride suç failleri olmalarına zemin hazırlıyor.

Suça Sürüklenen Çocuklar:

Yargının Gölgesinde Çocukluk

"Suça sürüklenen çocuk" terimi, ceza hukuku açısından kavramsal bir ifadedir ama insanın iç dünyasında hüzünlü bir yankı bırakır. 13 yaşında hırsızlık yapan bir çocuk, 15 yaşında bir kavga sırasında bıçak kullanan genç... Bunlar, sadece istatistiklerdeki birer rakam değil, sevgisiz büyüyen çocukların hikâyeleridir.

Türk Ceza Kanunu'na göre, 12 yaşın altındaki çocuklar cezai sorumluluk taşımaz. Ancak 12-15 yaş arasındaki çocuklar için, fiilin hukuki sonuçlarını anlama yeteneği değerlendirilerek cezalar verilir. Buradaki dikkat çekici nokta, aile içi şiddet mağduru olan çocukların bu değerlendirmelerde yeterince göz önüne alınmaması. Mahkemelerde, bir çocuğun suç işlemesine neden olan travmatik geçmiş, genellikle yetersiz şekilde inceleniyor.

Türkiye'den Çarpıcı Örnekler

Türkiye, aile içi şiddetin çocuk suçluluğu üzerindeki etkisini gözler önüne seren birçok ola-

ya tanık olmuştur. 2021 yılında İzmir’de yaşanan bir olay, bu gerçeği tüm çıplaklığıyla ortaya koymaktadır. Babasının annesini öldürdüğüne tanık olan 16 yaşındaki bir çocuk, yıllar sonra bir markette kavga çıkardığı gerekçesiyle tutuklandı. Mahkemede verdiği ifade, “Şiddeti hep gördüm, hep öğrendim. Bazen ne yaptığımı bile bilmiyorum.” demişti. Bu ve benzeri vakalar, çocukların suça sürüklenmesinde aile içi şiddetin ne kadar derin bir etkisi olduğunu göstermektedir. Türkiye’de her yıl binlerce çocuk suçlu olarak yargılanmakta ve bu çocukların çoğu, aile içi çatışmalardan ve sevgisizlikten doğan bir karanlığın içinde büyümüş gelmektedir.

Aile İçi Şiddetin Hukuki Boyutu ve Çocuk Koruma Kanunu

Türk hukukunda, çocukların korunmasına yönelik çeşitli düzenlemeler bulunur. 2005 yılında yürürlüğe giren Çocuk Koruma Kanunu, çocukların haklarını ve rehabilitasyon süreçlerini güvence altına almayı amaçlar. Ancak bu kanunun uygulanmasında ciddi sorunlar mevcuttur. Örneğin, aile içi şiddet mağduru olan bir çocuğun ifadesinin alınma süreci, çoğu zaman travmanın yeniden yaşanmasına neden olabilmektedir. Yasaların öngördüğü koruma ve destek mekanizmaları hakkında ise uygulayıcıların bilinçsizliği ve yasaların etkili şekilde kullanılmadığı, düzenlemelerde yer alan hakların yaşama geçirilmediği görülmektedir.

Şiddet Döngüsünü Kırmak

Bu karanlık tabloyu değiştirmek için neler yapılabilir? Öncelikle, aile içi şiddetin önlenmesine yönelik daha kapsamlı politikalar geliştirilmelidir. Psikolojik destek hizmetleri, şiddet mağduru çocuklar için kolayca erişilebilir hâle getirilmelidir. Çocukların bizzat başvurabileceği telefon hatları, acil yardım ve danışmanlık hatları kurulmalıdır. Ayrıca, okullarda çocuklara yönelik travma odaklı eğitim programları uygulanmalı, öğretmenler ve veliler bu konuda bilinçlendirilmelidir. Toplum olarak, şiddeti bir çözüm aracı olarak gören anlayıştan vazgeçmemiz gerekmektedir. Şiddeti öğrenen bir çocuk, maalesef kaçınılmaz olarak şiddeti yeniden üretir.

Sevgi Şiddeti Yener

Bir toplum, çocuklarını sevgiyle büyütürse geleceğini de sevgiyle kurar. Ancak çocuklarını şiddetin gölgesinde büyüten bir toplum, yaralı bireyler ve karanlık bir gelecek yaratır. Türkiye’de aile içi şiddetin önlenmesi, sadece bireysel bir sorun değil, toplumsal bir mesele olarak ele alınmalıdır. Çocukların suç işleyen bireyler hâline gelmesini engellemek için hem hukuki hem de sosyal düzeyde değişim şarttır. Çünkü unutulmamalıdır ki bir çocuğun kalbine ekilen her duygu, geleceğin toplumunu şekillendiren bir tohumdur.

Kaynakça

- Adalet Bakanlığı. Türkiye’de Suça Sürüklenen Çocuklar Raporu. Ankara, 2023.
- Türkiye Cumhuriyeti. Çocuk Koruma Kanunu, 5395 Sayılı Kanun. 2005.
- Türkiye Cumhuriyeti. Türk Ceza Kanunu, 5237 Sayılı Kanun. 2004.
- Adalet Bakanlığı. Çocuk Koruma Kanunu’nun Uygulanması Hakkında Yönetmelik. <https://magdur.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/23102020120554Ç-KK’NIN%20UYGULANMASI%20HAKKINDA%20YÖNETMELİK.pdf> Erişim Tarihi: 22 Ocak 2025
- İstanbul Barosu. Genç Avukatlar Komisyonu Raporu. <https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/docs/komisyon-merkez/genca-vukatlar/6.pdf> Erişim Tarihi: 15 Ocak 2025
- Okan Hukuk. “Suça Sürüklenen Çocuklar.” Okan Hukuk Bürosu. <https://okanhukuk.com/icerik/suca-suruklenen-cocuklar> Erişim Tarihi: 15 Ocak 2025
- DergiPark. “Suça Sürüklenen Çocuklar Üzerine Bir İnceleme.” Gaziantep Barosu Dergisi. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gbd/issue/69596/1050388> Erişim Tarihi: 19 Ocak 2025
- Sorgun RAM. Suça Sürüklenen Çocuklar Üzerine Makale. https://sorgunram.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/66/07/963633/dosyalar/2017_05/22140613_MAKALE-SUYA_SYRYKLENEN_YOCUKLAR.pdf Erişim Tarihi: 23 Ocak 2025

Körlük

TDK Türkçe Sözlük'te "görme engellilik" olarak tanımlanan sözcük, sadece bu anlama mı gelir? Gözümüz görüyorken bile bir "körlük" yaşayamaz mıyız? Portekizli yazar, şair, ve gazeteci José Saramago, bu etkileyici alegorik romanı 1995 yılında yazıyor ve 1998'de Nobel Edebiyat ödülüne layık görülüyor.

Noktalama işaretlerinin az kullanımı, sıralı cümleler hâlinde devam eden olay akışı, sıra dışı kurgusu, isimsiz karakterleri, belli olmayan tarih ve mekanı ile "Körlük" romanı Saramago'nun edebiyat anlayışını açıklayan iyi bir örnek niteliğindedir.

"BİR SÜT DENİZİNE DÜŞTÜM SANKİ"

Nasihatler Kitabı'ndan "Bakabiliyorsan, gör. Görebiliyorsan, fark et." alıntısıyla başlayan kitap; bu girişle, hikaye boyunca okuyucuya nasıl bir ders beklemesi gerektiğini gösteriyor. "Körlük" aniden, bilinmeyen bir salgınla tüm şehri etkisi altına alan bir körleşme olayını anlatıyor. Kitap; bilinmeyen bir ülkede, bilinmeyen bir şehrin bir sokağında, trafik ışıklarında beklerken sürücü koltuğunda kör olan adamla başlıyor. Burada asıl garip olan şey, bu körlüğün bir karanlık değil, "beyaz körlük" olması. Adam karısının yardımıyla bir göz doktoruna gidiyor ve salgın böylelikle yayılıyor. İlgi çekici olan bir ayrıntı ise doktorun karısının kör olmuyor oluşu. Devlet bu salgının önüne geçebilmek için kör olan "hastaları" bir akıl hastanesine kapatıyor ve kitap boyunca hastanenin içinde yaşanan suçları, iyilikleri, güç dinamiklerini, ayrışmayı ve dayanışmayı sanki

biz de bu akıl hastanesindeymişiz gibi inceliyoruz.

"KÖR OLMAK İSTERSEN OLURSUN"

Bu yapıt hem özgün kurgusu hem de üslubuyla distopik bir eser olarak tanımlanabilir. Saramago, distopya türünün gerektirdiği gibi baskıcı dünyanın rahatsız edici yönlerini okura o kadar gerçekçi aktarıyor ki okur, zaman zaman kitaba ara vermek zorunda kalıyor. Saramago bu eserinde pek çok tetikleyici ve bunaltıcı unsur işlediği için birçok okuyucu, kitabı okunması zor bir eser olarak değerlendiriyor. Günümüzde insanlığın, eserde "bunaltıcı" olarak nitelendirilen eylemlerden daha kötü davranışlar sergilediğini açıkça görebiliyoruz. Kitap, aslında bizim için gerçek dünyanın bir aynası görevi görüyor ve hayatı algılayış biçimimizi sorgulamamızı teşvik ediyor. James Fetter'ın "Saramago bu kitabı körleri kötülemek için yazmadı. Amacı, insan toplumunun kırılma anlarını göstermek ve alegori kullanarak temel insan edebinin en azından ona göre bir yanılsama olduğunu ve toplum çökerse büyük ölçüde yok olacağını göstermekti." eleştirisi aslında kitabın ana düşüncesini ve yazım gayesini en iyi anlatan eleştirilerden biri olmaya devam ediyor.

ALEGORİLER

Distopik eserlerin en önemli özelliklerinden birisi de alegorinin fazla kullanımıdır. Saramago da bu eserinde azımsanamayacak kadar alegori kullanmıştır. "Beyaz körlük" alegorisi ise belki de kitaptaki en önemli alegoridir. İsminin "beyaz körlük" olmasından

da anladığımız gibi bu hastalık "fizyolojik körlük" değil, bir "toplumsal körlük"tür. Körlük salgını; insanların aslında hep var olan zorbalıkları, tecavüzleri, açlığı ve cinayetleri görmesini sağlamıştır. Üstelik görmeyen gözlerle... Saramago bu metaforla dünyanın her yerinde gerçekleşen cinayet, savaş, yoksulluk gibi büyük sorunlara kör olan okurlara bunları hatırlatmaya çalışır.

Eserde kör olmayan tek kişinin kadın olması da bir alegoridir. Tıpkı gerçek hayatta da olduğu gibi kitapta da en çok zorbalığa ve kötülüğe uğrayanların kadınlar olduğunu görüyoruz. Bu yüzden bu kör olmayan "seçilmiş kişi"nin kadın olması "Onları bir acıya daha ortak ederek güçlendirir ve kadının yaşamı sürdürmeye meyilli dünyasını hiçbir erkil yapının yıkamayacağını ima eder." (Dinçtürk, 2017). Kör olmayan doktorun karısı aslında bilge tipi simgeler. Cahil toplumu doğru yola sokmaya çalışır ama insan olmanın verdiği bencillikle kendini de sakınır. Doktorun karısının hastanedeki insanlara yardım etmesi ama yine de bu insanların ona zarar vermelerini engellemek için gördüğünü söylememesi buna örnektir.

Saramago, aslında siyasal bir eleştiriye yönelir. Kitapta devlet, hastaları bir hastaneye kapatır; ancak amacı onları iyileştirmek değil, aksine ölüme terk ederek salgından kurtulmaktır. Kaos ve krizlerin bazıları devletler tarafından bilinçli olarak yaratılır ve aslında halkın disiplinsizliği önlenmeye çalışılır. Günümüzde de birçok savaş devletler arasında yaşanıyor gibi görünse de asıl zarar gören hükümetler değil,

masum halktır. Devletlerin sebep olduğu bu küresel karışıklığı Saramago yıllar önce ustalıklarla işlemiştir.

Kitapta insanlar birbirini görmediği için istediği gibi davranıyor, normalde yapmaktan utanacakları şeyleri hiç düşünmeden yapıyorlar. Bu davranışlarının metaforunu, kilisede tanrısal figürlerin gözlerinin bağlanmasıyla görüyoruz. Kilisede ilk körün karısı, Tanrı'nın kendilerini gördüğünü söylediğinde doktorun karısı, artık Tanrı'nın bile kendilerini görmediğini söylüyor. Bu Nietzsche'nin "Tanrı yoksa her şey mübahtır." sözleriyle bir uyum yakalıyor.

"BAZI UMUTLAR ÇILGINLIKTAN BAŞKA BİR ŞEY DEĞİLDİR"

Saramago, hem isimsiz karakterleriyle hem de öne çıkardığı evrensel sorunlarla tüm dünyayı etkileyecek bir eser ortaya ko-

yuyor. İnsanların doğasında yer alan iyilik, kötülük, şiddet, devlet, açlık, arzu gibi duygularla tüm okuyucuların özdeşleşeceği bir kitap yazarak ömürsüz bir yapıt bırakıyor. Her ne kadar kitabı okurken bazı şeyler ruhumuza fazla gelse de içinde yaşadığımız dünyanın aslında çok da farklı olmadığı fark edilince okur, kalbinde bir sızı hissediyor. Dünyada olan birçok savaş, açlık, yoksulluk, cinayetler ve kör kalan insanlar... Kitabın son sayfalarında bulunan "Bence biz kör olmadık, biz zaten kördük, Gören körler mi, Gördüğü hâlde görmeyen körler." alıntısında bunu çok güzel açıklıyor. Her gün duyduğumuz ya da gördüğümüz haberler ile barış hakkındaki umudumuzu kaybediyoruz, Saramago da körlüğü hiç umudun kalmadığı bir dünyada yaşamaya benzetiyor. En büyük dileğimiz umudumuzun canlanacağı, "beyaz" körlüğün biteceği bir dünyaya

uyanmak. Çünkü; "Asıl körlük, umudun tükendiği bu dünyada yaşamaktı."

Kaynakça

José Saramago, Körlük, çev. Işık Ergüden (İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi, 2015), 7-11-134-213-307-330.

"Körlük Roman İncelemesi," Wannart, erişim 23.01.2025, <https://wannart.com/icerik/35240-korluk-roman-incelemesi>

"Körlük Özeti ve Değerlendirmesi," T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, erişim 30.01.2025, https://yegal.meb.k12.tr/icerikler/korluk-ozeti-ve-degerlendirmesi_1244201.html

Nurullah Ulutaş, "Bir Distopya Örneği Olarak Körlük Romanına Sosyo-psikolojik Bir Yaklaşım," Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Cilt:13/Yıl:2020, Sayı:71 (2020): 119-123-126-131.

Anatomy of a Fall: Shifting Perceptions and An Unsolved Mystery

Preview

Anatomy of a Fall is a thriller/drama film directed by Justine Triet. It consists of themes such as justice, death, and psychology. The film revolves around the suspicious death of a man and the trial of his wife, highlighting the difference between truth and various perspectives.

Characters

The film depicts the relationship between the main characters: Sandra, Samuel, and Daniel. Sandra is a successful writer, just like her husband, Samuel. Daniel is their son, who lost his sight in an accident when he was four years old.

Plot Analysis

The story begins when Daniel goes out to explore the woods with his dog, Snoop. When he returns, he senses someone lying in the snow. He checks to see what's going on and realizes

that the person is his father, Samuel. In distress, he calls for his mother, who arrives at the scene and calls an ambulance. Unfortunately, Samuel passes away. An autopsy is performed due to the suspicious circumstances of his death. Samuel's death becomes a widely discussed case, drawing public and media attention. His wife, Sandra, faces trial since she was the only one at the scene when Samuel mysteriously fell out of the window. Their son, Daniel, plays a key role in the case as a witness, and he slowly loses trust in his mom. He must decide whether to believe in her innocence or not. His perception of what is true and what is not becomes severely distorted. As the trial unfolds, details of their problematic marriage and financial issues emerge. Throughout the movie, it remains unclear whether Samuel's death was a suicide or a murder, while Sandra tries to prove her inno-

cence. Most of the movie takes place in a court of law. In the end, Sandra is found innocent, and all charges against her are dropped. However, even then, it is still unclear whether Sandra is truly innocent, leaving it open to interpretation.

Interpretation Of The Ending

The film intentionally leaves the truth ambiguous. Even though Sandra is acquitted, the audience is never given a precise answer regarding Samuel's death. This uncertain ending forces viewers to come up with their own theory confront their own prejudices, and question how narratives can be shaped by perception and perspective rather than objective facts. In my opinion, it is very likely that Samuel was murdered by his wife, Sandra, because she lacks emotions such as sorrow and grief. It is also very likely that Daniel committed perjury in order to get his mom acquitted.